

1.

Mit jelent
a megemlékezés? –
Pataky Lehel Zsolt írása

4.

Láthatár

Sültgalambszindróma, avagy
mi legyen, hogy nagy vagyok? –
Molnár Judit írása

10.

Diákszemmel

„A tökéletes tanárhoz
eszményi diák is
szükségeltetik” –
a sepsiszentgyörgyi Plugor
Sándor Művészeti Líceum
és a Mikes Kelemen
Főgimnázium diákjainak
véleménye

14.

Térkép

Az iskolai agresszió okai
és következményei egy
felmérés tükrében –
Katócz Erzsébet írása

18.

Szülői szemmel

„Nincsen rossz gyerek,
nincsen rossz szülő” –
Sándor Boglárka írása

20.

Iskola és kultúra

Kétnapos kaland a Föld körül
a marosvásárhelyi Bolyai
Farkas Líceumban –
Szaló Réka írása

21.

Magánterület

Találkozások a Kincsek
Házában –
Gergely Edó írása

23.

Az idei év Nobel-díjasai

24.

Hivatalos

2.

Lélekjelenlét

Unalom az iskolában,
avagy a digitális kor „bennszülöttei” –
Kiss Judit beszélgetése Dáné Gabriella
kolozsvári pszichológussal

6.

Portré

Tanítás bibliai értelemben –
Jánossy Alíz beszélgetése Farkas
Wellmann Endre gyergyóalfalvi
magyartanárral

12.

Fotóriport

Szórvány-iskolaközpont –
a kalotaszentkirályi Ady Endre Iskola –
Tóth Orsolya képriportja

5.

Lélekjelenlét

Gyógyító játék – beteg
gyerekek rehabilitációja
gyermekpszichodrámmal –
Román Mónika és Szőke Enikő
írása

8.

Tanterem

Színjátszástanítás gyerekeknek, avagy
utaz(tat)ás egy másik lehetséges
világba –
Csáki Csilla írása

22.

Magánterület

Építőtelep, Egyenruha –
László Noémi versei

16.

A tanulás mint játék és a belső motiváció

2011.

10.

SZÁM

KK MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2011. OKTÓBER • 10. SZÁM

Fotó • Tóth Orsolya

ISSN 2065-9725

ÁRA 3,5 LEI

VERSENYFELHÍVÁS

A Communitas Alapítvány és a magyaroktatas.ro 2011. november–2012. június között ismét megszervezi a *Bölcs diákok – országos szintű vetélkedőt*, melynek célja a tanulók olvasási készségeinek a fejlesztése, valamint az, hogy a diákok felismerjék az egyes tudományok területéről származó információk közötti összefüggéseket.

Az interdiszciplináris vetélkedőre **4–5 fős csapatok (három–négy 9–12. osztályos diák és egy tanár)** jelentkezését várjuk. A jelentkezési lapok letölthetők a Communitas Alapítvány (www.comunitas.ro) és a magyaroktatas.ro honlapjáról. Ezeket elektronikus formátumban és postán is kérjük beküldeni **2011. november 7-ig** (postabélyegző dátuma) a magyaroktatas.ro e-mail címére (magyaroktatas@magyaroktatas.ro), illetve a Communitas Alapítvány címére: Fundația Communitas, 400489 Cluj-Napoca, str. Republicii nr. 60 (a borítékra kérjük ráírni: BÖD – országos szintű vetélkedő középiskolások számára).

BENEVEZÉSI DÍJ: nincs.

A verseny 4+1 fordulóból áll:

Első forduló	2011. november 14–2011. december 16.
Második forduló	2011. december 19–2012. január 20.
Harmadik forduló	2012. január 23–2012. február 24.
Negyedik forduló	2012. február 27–2012. március 30.
Döntő	2012 nyarán

A mindenkor új feladatlapot, illetve a korábbi forduló feladatlapjához tartozó javítókulcsot minden forduló kezdő napján **12 órakor** tesszük közzé a magyaroktatas.ro honlapján (www.magyaroktatas.ro), a megoldásokat ezért legkésőbb a forduló utolsó napján kérjük elküldeni elektronikus formában a magyaroktatas.ro e-mail címére, illetve nyomtatott formában postázni a Communitas Alapítvány címére.

DÍJAK: A Communitas Alapítvány jóvoltából az 1–5. forduló összesített eredményei alapján kiválasztott **legjobb 8 csapat** egyhetes, ingyenes nyári táborozás során mérheti össze tudását. A döntő forduló több meglepetésdíjat tartogat a versenyzők számára. A táborozás helyszínéről és időpontjáról a verseny ötödik fordulóját követően tájékoztatjuk a versenyzőket.

KAPCSOLAT: E-MAIL: magyaroktatas@magyaroktatas.ro,
communitas@rmdsz.ro

TELEFON: 0740-038.015 (Mihályfalvi Katalin),
0749-052.046 (Katona Hajnal)

Erdély legösszetartóbb osztálya

Diákok, szülők, osztályfőnökök, figyelem! Szeretnénk egy jó hétvégi kirándulást az osztállyal, de nem tudjátok, hová menjete és miből? Próbáljátok meg másképp! Pályázzatok meg!

Mit kell tennetek?

1. Leírátok az osztálynévsort, mellé az osztályfőnök nevét.
2. Készítetek egy vicces osztályképet.
3. Leírátok maximum egy A4-es oldalon, hogy miért a ti osztályotok a legösszetartóbb.
4. Az előbbi hármat jól „összecsomagoljátok”, és elkülditek az algyogy@ike.ro e-mail címre.
5. Az osztályképeket megtaláljátok a www.algyogy.ro internetes oldalon. Itt lehet szavazni a legjobbakra.

Határidő: 2011. október. 31.

A pályázaton részt vehet minden erdélyi magyar osztályközösség.

Hogyan történik?

1. Az osztályt valamelyik szülő, pedagógus vagy egy diák nevezheti be a pályázatra. A nevezéseket az algyogy@ike.ro e-mail címre várjuk. A nevezésnek tartalmaznia kell az iskola és az osztály elnevezését, az osztálynévsort, egy rövid (maximum egy A4-es oldal) leírást az osztályról és egy csoportképet.
2. A csoportképek a www.algyogy.ro oldalon tekinthetők meg, itt lehet szavazni is rájuk.

És mi a nyereség?

Egy ingyen hétvége az Algyógyi Keresztyén Ifjúsági Központban, szállással és napi háromszori ellátással, az első három helyezett osztálynak. A programról mi gondoskodunk! Lesz játék és sok érdekes feladat, amely megerősíti az osztályközösséget.

Figyelem! Az első díjazott osztály ingyenesen meglátogatja a piski arborétumot és a Dévai várat, majd ezt követően a hétvége izgalmaival a Dévai Aqualandban pihenheti ki.

Azok az osztályok, amelyek nem kerülnek be az első három közé, kedvezményes áron vehetnek részt a Sulijó program keretében zajló hétvéges képzésen. Részletekért kattintson a www.algyogy.ro/sulijo internetes oldalra!

A pályázattal kapcsolatban további információk kérhetők a 0753 497 706-os telefonszámon, illetve az algyogy@ike.ro e-mail címen.

Kiskereskedelmi ár (50 példány alatt): 3,5 lej/szám
Nagykereskedelmi ár (50 példány fölött): 3 lej/szám

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mail címen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük a fenti bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit

Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér

Olvasószerkesztés és korrektúra: Demeter Zsuzsa

Felelős kiadó: Lakatos András

Telefon: 0040-264-44-14-01

e-mail: mko@communitas.ro

Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

Támogatók:

www.comunitas.ro

www.magyaroktatas.ro

Októberi ifjak

Mit jelent a megemlékezés?

Október 6-án Arad zárandokhely. A Bánság, a Partium, Erdély helységeiből és a határon túli településekről is érkeznek csoportok, személygépkocsival vagy autóbusszal, hogy megemlékezzenek a magyar forradalom és szabadságharc leveréséről és a vértanúkról. Az aradi magyarok büszkéek arra, hogy ilyenkor sok ezren keresik fel vár-osukat, ragaszkodnak emlékhelyeikhez, a vesztőhelyen álló obeliszkhez és a Szabadság-szoborhoz, amelynél 2004 óta tiszteleghetnek ismét, leróva kegyeletüket a 13 honvédtábornok emléke előtt.

A közép és az idősebb korosztályhoz tartozó aradiaknak sokat számít, hogy az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc fontos, még ha mégoly tragikus eseménye is itt történt. Hogy ez így maradjon évtizedek múlva is, szükséges, hogy az emlékeket ápolja a következő generáció.

A történelem megismerésének vágya azonban nem vesztületett adottság, még Aradon sem. Nagyon sok múlik azon, hogy mit tanítanak az iskolákban, illetve mit akarnak megtanulni a diákok. Az egyetlen olyan önálló magyar tannyelvű iskolában, amelyben az első osztálytól az érettségig anyanyelvükön tanulhatnak a diákok, az aradi Csiky Gergely Főgimnáziumban Lehoczky Attila történelemtanár a következőket mondta az 1848–1849-es eseményekkel kapcsolatos tananyagról: – A tizedikes anyag nem veszi külön a francia, az olasz vagy a német forradalmat, hanem európai viszonylatban tárgyalja. A magyar forradalmat is belehelyezi a román országok forradalmairól való tárgyalás mellé, és természetesen a hivatalos román álláspontból. Én átadom a diákoknak, amit a könyv kér, de megpróbálom leválasztani a magyar forradalmat, például a francia forradalomtól. Magyar iskolában az 1848–1849-es magyar forradalomról és szabadságharcról külön beszélek.” Az iskolában minden évben tartanak megemlékező műsort október 6-án, a diákok pedig viszonylag nagy számban – az időjárástól is függően –, megjelennek a vesztőhelyen és a Szabadság-szobornál is. „Ódzkodtam mindig a tanári felszólítástól, mert a nemzeti megemlékezések nem születhetnek kényszer hatására. Az csak rosszat eredményez, az ellenkezőjét válthatja ki. Aki eljön, jöjjön azért, mert úgy érzi, hogy ott kell lennie” – mondta Lehoczky Attila.

„Elég, amit tanítanak”

A megszólaltatott aradi diákok zöme szerint illene többet tudniuk az 1848–1849-es eseményekről, illetve az Aradon történekről, de keveset tesznek ennek érdekében. Sőt eléggé bizonytalanok a tekintetben is, hogy mi is volt október 6-án. Azt kérdeztem tőlük, hogy mit jelent számukra október 6-a, mit tanultak róla, olvastak-e róla önszorgalomból, vagy elég nekik az, amit az iskolában tanulnak. Íme, a válaszok:

K. B.: „Külön nem olvastam utána. Szerintem többet kéne tudnom október 6-ról, főleg, hogy aradi vagyok.

Mikor tehetem, részt veszek a megemlékezéseken, de ez az időtől is függ.”

B. M.: „Mindenki tudja, hogy a magyaroknak ez fontos nemzeti ünnepe, 1849. október 6-án volt a fegyverletétel (sic!) és a kivégzés... Külön nem olvastam róla, csak amit órán hallottam, és szerintem ennyit mindenkinek illik tudnia róla.”

H. K.: „Aradiként fontos számomra október 6., és mindig elmegyek a megemlékezésekre.”

I. N.: „Zimándúi vagyok, és nálunk nincs ilyen program, legalábbis nem tudok róla. De ha Aradon vagyok, mindig megünneplem. Amennyit az iskolában tanítanak október 6-ról, és általában 1848–1849-ről, abból megtudjuk a fontosabb dolgokat.”

J. M. E.: „Egyfajta megemlékezés ez a fegyverletételről. Kimegyünk a vesztőhelyre, általában egy kísérőtanárral, de vannak, akik önszorgalomból is mennek.”

K. K.: „Nem ünnep ez, hanem inkább megemlékezés. Minden évben kimegyünk a vesztőhelyre és a Szabadság-szoborhoz a szüleimmel. Többet kéne tudni róla – nekem is. Eddig nem tettem érte, de szeretnék többet tudni róla.”

Van olyan aradi tanuló, aki állítása szerint nem tanult semmit az iskolában 1848-ról és 1849-ről, illetve olyan is, aki megelégszik azzal, amit a tanároktól hall. K. A. így nyilatkozott: „Fogalmam sincs, mit jelent október 6. Hallani hallottam róla, a vesztőhelyen és a Szabadság-szobornál is jártam, de nem tanultam semmit. Az iskolában nem tanították.”

A világosi emléktúra

Alternatív oktatási-ismeretterjesztési módszereket alkalmaznak az oktatók történelmi vetélkedőktől kezdve a szavalóversenyre való buzdításig, köztük a világosi emléktúrát, amelyet aradi hatodik osztályos magyar gyerekeknek szerveznek, általában az október 6-hoz legközelebb eső hétfévén. Khell Levente tanító, az egyik szervező elmondta: „Homolka Ervin barátom az ötletgazda, hogy a mindenkor aradi magyar hatodik osztályosok emléktúrára vegyenek részt október 6-án. Ezért is 6/6 a neve a kirándulásnak – mesélte. – Ebben a korban már felfogják a történelmet, de egy kicsit még a mesevilágban is élnek. A kirándulás keretében előbb a szőlősi pusztára látogattunk, ahol tulajdonképpen megtörtént a fegyverletétel, utána felkerestük a világosi Bohus-kastélyt és a várat, ahol szabadtéri történelemórán vettek részt a diákok, ugyanis mindig jön egy történelemtanár is velünk.” A kezdetekben két autóbusszal való magyar hatodikos volt Aradon, néhány éve azonban már beférnek egy járműbe.

PATAKY LEHEL ZSOLT

Beszélgetés Dáné Gabriella kolozsvári pszichológussal

Unalom az iskolában, avagy a digitális kor „bennszülöttei”

– Diákoktól, pedagógusoktól, de szülőktől is gyakran lehet hallani, hogy a gyerekek unatkoznak az iskolában a tanórákon. Nyilván meg lehet közelíteni úgy is, hogy ebben a diák a ludas, a tanár, az oktatási rendszer, a tananyag, illetve talán az sem lehet mellékes e tekintetben, hogy a gyerek családi környezete, légköre miként befolyásolja a diáknak a tanuláshoz való hozzáállását... Ha többfelé osztjuk a problémát, hogyan vélekedsz, mik lehetnek ennek az okai?

– Véleményem szerint ez a kérdéskör nagyon összetett, amelyben mindenkinek megvan a maga sajátos szerepe. A diákok motiválatlanok, a tanárok alulfizetettek, belefáradtak a folyamatos, legtöbbször következetesség nélkül végrehajtott tanügyi reformokba, a tananyag zsúfolt, elavult információktól hemzseg, a szülő meg csak a fejét kapkodja ebben a tanügyi káoszban.

resés. Ha viszont egy kicsit kilépünk a romániai tanügyi rendszer kereteiből, átfogalmazhatjuk, más szemszögből is megvilágíthatjuk a problémát. Nem hagyható figyelmen kívül az, hogy a társadalom fejlődését az utóbbi években az információtermelés exponenciális növekedése és az információáramlás folyamatos gyorsulása jellemzi. Elmondhatjuk, hogy voltaképp a jelenlegi oktatási rendszert nem a mai diákokra tervezték, s az innen származó diszkrepancia a rengeteg konfliktus, probléma oka.

– A nyári és aztán az őszi, tömegesen sikertelen érettségi eredményeinek boncolgatásánál az is felmerült több helyen, hogy a diákok számára életidegen helyzetet és követelményeket jelentenek a romániai iskolarendszer elvárásai: meg lehetőszen sok lexikális tudást követel tőlük, adatok memorizálását, informáci-

A tanrend és a tananyag valami olyant vár el a diákoktól, aminek a C-Generáció messengeres tömondatokban szocializált tömege egyszerűen képtelen megfelelni. Ők az internet által jelentett hipermozaik-kultúrán nőttek fel, a felvilágosodás enciklopédikus kultúramodelljéből fogant érettségi elvárásokkal szemben a többségüknek semmilyen készségeik nincsenek. Ilyenformán nyilvánvaló, hogy a diákok sok esetben unják is a tanulást, az iskolában töltött időt. Mit tehet a tanár kötelező tananyagon innen és túl, hogy kevésbé unalmassá tegye a diákok számára a tanulást?

– A mai iskolás populáció merőben más módon szocializálódik, mint az őket tanító pedagógusok annak idején. Egyes kutatások szerint a négy évet betöltött gyerekek 70%-a már számítógép-felhasználó. Vitathatjuk ennek pozitív és negatív oldalát, de ezt tényként kell elfogadnunk. Gyermkeink életében döntő szerepet játszanak a digitális kor vívmányai, melyek radikálisan megváltoztatták gondolkodásmódjukat, teljesen eltérő információfeldolgozási módot eredményezve. Akár azt is mondhatjuk, hogy nem beszélünk egy nyelvet: ők a „digitális kor bennszülöttei”, mi csupán „bevándorlók” vagyunk. Ők „anyanyelvi” szinten használják ezeket az eszközöket, mi csupán most tanuljuk ezek kezelését. Ha mindezt konkrét helyzetekre próbáljuk lefordítani, elmondhatjuk, hogy gyermekeink képek, ábrák közt nőttek fel, ezért előnyben részesítik a vizuális információt a szöveggel szemben, az információ gyors váltakozásához szoktak, képesek a párhuzamos feldolgozásra – gondoljunk csak arra, amikor fülhallgatóval zenét hallgatva, mobiltelefonon sms-t írva, chat-en üzeneteket küldve, számítógépen keresgélve tanulják az aznapi leckét. Pedagógusként mindezeket kénytelenek vagyunk figyelembe venni. Új módszerekkel, új tartalmakkal, új kihívásokkal kell a tanulást élvezetessé, szórakoztatóvá

• Dáné Gabriella: „A diákok motiválatlanok, a tanárok alulfizetettek, belefáradtak a folyamatos, legtöbbször következetesség nélkül végrehajtott tanügyi reformokba, a tananyag zsúfolt, elavult információktól hemzseg, a szülő meg csak a fejét kapkodja ebben a tanügyi káoszban.”

Mindez egy jól ismert jelenséget eredményez, a média egyik legfelkapottabb témája a hazai iskolai eredménytelenség. Mivel a kérdéskör ennyire sokrétű, nagyon könnyűvé válik a problémák passzolgatása, háritása, a bűnbakke-

ők előhalászását a memóriából, egy sor olyasmit, amihez a gyerekek mindennapi világának, életének nem sok köze van. Mint Péter László szociológus rámutatott, „az érettségi logikája elavult, nem kalibrált a jelen társadalmi feltételeihez.

tenni gyermekeink számára. Ez természetesen paradoxonnak tűnhet, hisz a jelenlegi pedagógusgeneráció számára a tanulás egyenértékű a lépésről lépésre, többéves gyakorlás révén, komoly erőfeszítéssel elsajátított tudásbázissal. A jelenlegi diákok azonban ezt a tudásbázist képesek egy billentyűzetkattintással elérhetővé tenni. Nekünk, pedagógusoknak, azonban ezen túl is nyújtanunk kell valamit, a hagyományos és új tartalmak egyeztetése révén.

– Azt is nagyon gyakran lehet hallani-olvasni, hogy az „internet nyújtotta hipermozaik-kultúra”, a képernyő uralma miatt a gyerekek egyre inkább vizuális információkra fogékonyak az írott szöveg nyújtotta információk helyett, és azt is nagyon gyakran elhangzik, hogy mennyire nehéz olvasásra nevelni a diákokat. Mivel a pörgő, gyorsan egymás után következő képi/vizuális ingerekhez vannak hozzászokva, nyilvánvalóan ellentétet szül, hogy az iskolarendszer, a tanrend pedig ezzel szemben erősen szövegcentrikus. Mit tehet a pedagógus ebben az adott helyzetben, hogy módszereivel, megközelítésével áthidalhatóvá tegye ezt az ellentétet, valamiképpen összekösse a szövegcentrikus és képcentrikus információkat, illetve azok befogadását? És ily módon pedig érdekesebbé tegye a diák számára a kötelező tananyagot?

– Nem hagyható figyelmen kívül az, hogy a rengeteg vizuális inger: a mai filmek, rajzfilmek, reklámok egy mesterseges, farszírozott hipnotikus állapotot idézhetnek elő a gyors mozgássorozatok révén. Hasonlítsuk csak össze a 60-as évek Antonioni, Tarkovszkij filmjeinek tempóját (pl. a Blow Up-nak azt a jelenetét, mikor öt percen keresztül csak a fák suhogását követhetjük) a mai filmekkel, melyekben egymást követik a gyors elemek, premier plánok. Az ingeráradat sebessége azt vonja maga után, hogy a látottak tulajdonképp nem mennek át agykérgi feldolgozáson, ebben rejlik egyrészt a reklámok elsöprő ereje is. A kéreg alatti területek, elsősorban az amygdala, biztosítják a látottak érzelmi kontextusát, de ezek verbális feldolgozás hiányában zárványként, feldolgozatlan élményekként maradnak meg. A vizuális kultúrán felnőtt gyerek a későbbiekben, még ha el is jut abba a szerencsés helyzetbe, hogy olvasson, csak olyan könyveket tud olvasni, ahol

szüntelen történik valami. A jelenlegi, a tantervben szereplő olvasmányok nem képesek lekötöni figyelmét, hosszas leírások miatt, nem tudják kivánni a dolgok történéseit, minden azonnal, de MOST igényelnek. Ha megnézzük például az elmúlt évek könyvsikereit, köztük a J. K. Rowling Harry Potter-sorozatának nyelvezetét, azt vesszük észre, hogy az elsőprő olvasottsági arány titka a szö-

felfedezés, tanulás, keresés, fejlesztés iránti igény. Akkor érezzük magunkat a legjobban, amikor ráeszmélünk valamire, felderítünk valamit. Ez voltaképp nem más, mint a Heuréka-érzés, avagy „Aha” élmény. Ebben az állapotban az agyunkban egyszerre rengeteg szinaptikus kapcsolat jön létre, egy hatalmas elektromos kisülés megy végbe, ami eufóriát okoz.

• „A jelenlegi diákok a tudásbázist képesek egy billentyűzetkattintással elérhetővé tenni. Nekünk, pedagógusoknak, azonban ezen túl is nyújtanunk kell valamit, a hagyományos és új tartalmak egyeztetése révén.”

veg dinamizmusában, a pörgő, színes cselekményben rejlik. Adjuk csak oda egy olyan gyereknek, aki falja a Harry Potter-könyveket, egy 19. században íródott regényt, és garantáltan leszoktatjuk az olvasásról. Új, a beleélést elősegítő módszerek bevezetésével, dramatizálással, szimulációs szerepjátékokkal, csoportos projektek készítésével azonban úgy gondolom, hogy közelebb hozhatóak ezek a szövegek is a diákok számára.

– Hogyan vélekedsz, lélektani szempontból miként nyújthat segítséget az iskolai unalom és unatkozás ellen a játék? Elemi osztályokban ez még természetes velejárója, tartozéka a tanórának, aztán mint-ha egyre inkább kiszorulna az iskolai életből, a tanításból/tanulásból, holott a nagyobb diákoknak, kamaszoknak az életében, gondolkodásában is nyilvánvalóan fontos szerepet játszik.

– Életkortól függetlenül az ember, egyik legfontosabb tulajdonsága a

A Heuréka-érzés megszerzésének egyik legalapvetőbb módja a játék. Pedagógusként azonban gyakran száműzzük a játékot az iskola falai közül, sőt gyakran meg is fogalmazzuk, hogy a játék helye az óvodában van. Véleményem szerint csak a felnőttek azok, akik a játékot és a „hülyéskedést” szinonimaként használják. Nem vesszük figyelembe, hogy a gyermek számára a játék lételem. A tanár szerint a tanulás erőfeszítést követel, komolyságot, elfeledjük azonban azt, hogy a gyerekek komolyan játszanak. A játék cselekvést, beleélést, azonosulást, teljes részvételt igényel, mely által a gyermek olyan tapasztalatokat, élményeket nyerhet, melyek valódi Heuréka-érzést hoznak létre, valódi, életizű tapasztalati helyzeteket jelentenek számára.

KISS JUDIT

Sültgalambszindróma, avagy mi legyek, hogy nagy vagyok?

Akkora pofont kaptam a rendszertől, hogy most is zúg a fülem, s ha eszembe jut, önkéntelenül kapkodom félre a fejemet. Összetalálkoztam ugyanis egy volt diákom szüleivel, s ahogy az ilyenkor lenni szokott, a csemetéjükről érdeklődtem. Két éve érettségizett, és volt osztálytársaitól azt hallottam, hogy a közgazdaság rejtelseibe igyekszik beleásni magát. Jól esett a szülőknek, hogy pontos információim vannak a fiukról, s amikor rákérdeztem, a közgáz milyen területén fog jeleskedni, készséggel közölték, hogy menedzsmentszakra jár. Az jó, gratulálok, van jövője, aránylag könnyen fog tudni bármit is kezdeni magával. Ám az apuka kissé kételkedve ingatni kezdte a fejét...

Egyáltalán: mi szeretett volna lenni?

Bármiféle félreértést elkerülendő: a szóban forgó fiatalember az egyébként is jól teljesítő osztály jobbik feléhez tartozott, veleszületett logikus gondolkodása, az egészséges keretek között mozgó bizonyítani akarása meghozta számára a jó eredményeket. Négy éven át az első hat-nyolc között mozgott, új anyagnál mindig lehetett rá számítani. Akkor meg miért kételkedik a fiában az apuka? Rákérdeztem, a válasz pedig gondolkodás nélkül, azonnal érkezett: mert nem szereti, nem ezt akarta volna csinálni. Nem értettem. És akkor miért választotta? Egyáltalán: mi szeretett volna lenni? Gyógytornász – ez volt minden vágya – vette át a szót az anyuka, örömmel, hogy végre elmondhatja: mi akart (volna) lenni a fia, amikor az évek során felnőtt terveiről faggatták. Jó és akkor miért nem oda jelentkezett? Mert oda felvételizni kellett és tanulni biológiából. Hát ez volt az az ominózus pofon, amitől még most is zúg a fülem. Visszakérdeztem, hátha nem értettem jól, de a hallásom – ezúttal – tökéletesnek bizonyult. Kezdtem volna érvelni, hogy ezek szerint egész életében olyasmit csinál majd, amihez semmi kedve, egyre csak távolodva az igazi óhajtól – de a szülők nem nagyon reagáltak a szavaimra. Mind csak a felvételizésről mormoltak ezt-azt, s már nem tudom, melyikük szájából hangzott el, hogy miért épp az ő fiuk felvételizett volna, amikor a többieknek mind csak be kellett iratkozniuk, leadva az összeállított iratcsomót. Mivel tudtam, hogy mindketten felsőfokú végzettségűek, áttértem erre a hivatkozásra, megkérdezve, hogy nekik is, nekem is nem kellett-e annak idején felvételizniük, bármilyen szakban gondolkodtunk volna?! Más idők voltak azok, most már nem így van – érkezett a válasz és ismét elhangzott: miért épp az ő csemetéjük „pazarolta volna” tanulásra az istenáldotta nyarat, míg a többiek tengerre, hegyekbe, ide-oda utaztak?! Egyetlen nyárról lett volna csak szó – okoskodtam tovább – és előtte állt volna az a pálya, amire vágyott. Neki nem érte volna meg ez a kis fáradság? Annál is inkább, mert jó képességű, könnyen tanul és különösen ha olyasmiról van szó, ami érdekli is...

Majd halaszt vagy befagyasz

A szülők ráunhattak a kardoskodásomra, meg lehet, arra is gondoltak, mivégre ütöm én bele ilyen mélyen az orromat az ő családi problémáikba, mert kurtán-furcsán véget vetettek a beszélgetésnek, mondván: végeredményben még alig múlt húszéves a fiú, majd kiderül, hogyan alakul az élete. Ezzel elköszöntek és már mentek is. Nem tudom, hallották-e még, hogy utánuk szóltam, sok sikert kívánva a fiúnak, mert már nem válaszoltak. Én meg csak álltam és azon morfondíroztam, mennyire megöregedtem: már nem hallom az „új idők szavát”, leragadtam valahol ott, ahol a tudás még érték, sőt – Bacont idézve – hatalom volt, s ahol egy egész életpályára való felkészülésben egyetlen nyár tanulással való „elvesztegetése” meg se kottyant... Szerettem volna, ha a szülők visszafordulnak és még beszélgetünk egy kicsit. Meg akartam volna még kérdezni, szerintük mi is az, ami istenigazából számít az életben? Hogy nevelték a gyereküket, illetve mire nevelték? Már-már én iramodtam utánuk, de aztán visszafogtam magam: minek? Nem ők a hibások, úgys arra hivatkoznának, hogy a padtárs, a szomszéd, unokatestvér, barát és ellenség, vagyis mindenki nekik adna igazat: félkegyelmű az, aki nem tátja nagyra a száját, mikor látja maga felé repülni a sültgalambot – jelen esetben pusztán az iratcsomó összeállításától függő menedzsmentszakos hallgatóvá válást. A vizsgák sem okoznak gondot, majd halaszt vagy befagyasz, kifizetik gyereküknek a tandíjat – előbb-utóbb megkapja a diplomát, bevághatja a fiókba...

Nem, azt a gondolatot, hogy talán egész életében elő sem veszi a fiók mélyéről a felsőfokú tanulmányait igazoló papírt, mert majd egészen mással fog foglalkozni, jókedvvel vagy megkeseredetten, önmagát, de leginkább a szülői engedékenységet okolva azért, hogy nem lett gyógytornász... szóval ezt a kellemetlen gondolatot elhárítottam magamtól. Utóvégre mi közöm nekem ennek a fiúnak az életéhez, nem is voltam az osztályfőnöke... Pedig hát van közöm és van közünk mindannyiunknak, akik elfogadjuk a reform felcím alá begyömöszölt sok eszementséget, legyintünk például arra az érettségi metodológiai kitételre, hogy legalább egy oldalnyi szöveg legyen a feladat megoldása – és nem tiltakozunk azonnal, rákérdezve: mekkora betűkkel írva legyen egy oldal. És közülünk is hányan örvendeznek az ide-oda kihelyezett szakoknak, nem is észelve, hogy közben lőrévé hígul az egész felsőoktatásunk... Magyarán: közünk van az ilyen és hasonló esetekhez mindazoknak, akik –ha jelképesen is, de – futószalagon sütögetjük a gerléket és röptetjük a kítátott szájjal várakozó ifjak felé. Nekik már csak annyi a dolguk, hogy rákattintják a fogsorukat a szájukba repült sültgalambra. Igazán nem kimerítő, stresszelő tevékenység, hol van emellett a dédelgetett életcélt néhány napot beáldozni kényszerítő felvételre készülés megerőltetése?

MOLNÁR JUDIT

Gyógyító játék – beteg gyerekek rehabilitációja gyermekpszichodrárával

A gyermekpszichoterápiában áttörést jelentő gyermekpszichodrámat Kende Hanna neves franciaországi pszichológus, pszichoterapeuta dolgozta ki, *A gyógyító játék* elnevezéssel, támogatást nyert a MOL Románia és a Communitas Alapítvány által kiírt pályázat keretében. A 2010–2011-es tanévre tervezett csoporttevékenységek öt pszichológus és 29 gyermek bevonásával zajlottak Kolozsváron, öt csoportban. A pályázat célja, hogy különböző betegségekben szenvedő gyermekek rehabilitációját segítse elő. A csoportokban az említett gyermekeken kívül hátrányos helyzetű, csonka családból származó, illetve árva-házi gyermekek is részt vettek, valamint különböző fogyatékoságokkal élők is. De a módszer ugyanolyan hatékonynak bizonyult a szorongó, beilleszkedési zavarokkal küzdő, szomatikus zavarokban szenvedő vagy „tikkelő” gyermekek esetében is.

A gyermekpszichodráma lényege, hogy nem szembesíti a gyermeket a problémájával, hanem szimbolikus síkon, önállóan kitalált meséken keresztül segít megfogalmazni a Gondot. Az így kitalált történetek eljátszása által eljut-

is van alkalmuk megtapasztalni – eldönthetik, hogy részt szeretnének-e venni a további folyamatban. Ily módon a gyermekpszichodráma önkéntes jellege az, ami miatt igazán elköteleződnek a gyerekek a közös munka mellett, így könnyedén betartják azt a két-három

A folyamat hatékonyságát, a gyermekek jobb beleélését szolgálja a jelmez- és eszköztár, amit a dramatizálás során a gyermekek használhatnak, hozzásegítve őket a felismerést és változást hozó katarctikus élményhez. A csoportülések végén pedig, a reali-

- „A biztonságos, elfogadó hangulatban a gyermekek könnyen megnyílnak és játékos formában bár, de felvállalják gondjaikat és egy rendkívül rugalmas korban lévén, ugyanilyen könnyedén túl is lépnek rajtuk.”

alapszabályt, ami a csoport működését szolgálja és ami a mindenkori közösség működési elve is egyben: tisztelni a társainkat, odafigyelni igényeikre, ugyanakkor a saját törekvéseinket ezzel összhangba hozni és érvényre juttatni.

Ebben a biztonságos, elfogadó hangulatban a gyermekek könnyen megnyílnak és játékos formában bár, de felvállalják gondjaikat és egy rendkívül rugalmas korban lévén, ugyanilyen könnyedén túl is lépnek rajtuk. A félelmetes, szorongást keltő osztálytársat például előbb lefejezik hős lovag képében, majd – a későbbiekben – varázssor segítségével csupán összezsugorítják, hogy a terápiás folyamat végére képesek legyenek őt megszelídíteni és jó barátta tenni. Mindebből a folyamatból a szülő és a pedagógus csak annyit észlel, hogy a gyermeknek már nem fáj a hasa minden reggel, amikor iskolába kell menni, illetve, hogy már nem olyan félénk a társaival szemben, oldottabban felel az órán.

tásba való visszatérés alkalmával, a közösen elfogyasztott kis gyümölcs vagy édesség is növeli az összetartozás élményét. Így, mire a folyamat lezár, szoros barátságok kötődnek a gyermekek között, amik túlélnek a folyamatot, amint az itt létrejött változások is általában. Köszönjük a program támogatóinak, a MOL Romániának és a Communitas Alapítványnak, hogy megvalósíthattuk *A gyógyító játék* elnevezésű, a gyerekek megannyi lelki problémájának feloldását elősegítő programot. A támogatók így módon lehetővé tették a négy műhely eszköz- és jelmeztárának kibővítését, ami nagymértékben segítette a *A gyógyító játék* programban részt vevő gyerekek minél jobb önkifejezését, szellemi és érzelmi fejlődését és kiteljesedését.

ROMÁN MÓNICA ÉS SZÓKE ENIKÓ
pszichológusok
Kende Hanna Gyermek és Serdülő
Pszichodráma Egyesület

„A gyermekpszichodráma lényege, hogy nem szembesíti a gyermeket a problémájával, hanem szimbolikus síkon, önállóan kitalált meséken keresztül segít megfogalmazni a Gondot. Az így kitalált történetek eljátszása által eljuttatja a résztvevőt a katarctikus élményen keresztül egy olyan felismeréshez, amely pozitív változást hoz az életébe.”

tatja a résztvevőt a katarctikus élményen keresztül egy olyan felismeréshez, amely pozitív változást hoz az életébe. A gyermekek az első pár ismerkedő alkalom után – amelynek során a módszert

Beszélgetés Farkas Wellmann Endre gyergyóalfalvi magyartanárral

Tanítás bibliai értelemben

• **Farkas Wellmann Endre:** „Soha ne érezze azt a diák, hogy a tanulás neki feladata, hogy kényszerítik őt, hogy muszájból vagy kötelességből kell az iskolában ülnie, hanem sokkal inkább annak a területnek a szépségét fedezze fel, amelyre kalauzolom.”

– Sokkal hamarabb vált közismertté költőként, irodalmárként, mint tanárként. Hogyan fér meg egymás mellett a két hivatás?

– Valahogy így... A tanárság polgári foglalkozás, ami nem feltétlenül függ össze a költészettel, és amit lényegében azért csinállok, mert minden máshoz rosszabbul értek, mint ehhez. Ugyanakkor nyilván imádom is...

– Mikortól tevékenykedik tanárként?

– 2008-ban fejeztem be a mesterit és 2009 őszétől kezdtem tanítani. Versenyvizsgáztam és itt sikerült helyet találnom.

– Miért éppen Gyergyóalfalu?

– A választék nem volt épp annyira gazdag, és a lehetséges opciók közül Gyergyóalfalu volt a legszimpatikusabb.

– Egy olyan magyartanár, aki egyben költő és versei jelentek meg, inkább elképzelhető egy nagyváros gimnáziumában tanárként, mint egy székelyföldi iskola-központban...

– Mindenki ezt mondja, viszont teljesen elégedett vagyok a helyzetemmel.

Egy ilyen iskolában eredményeket felmutatni sokkal nagyobb kihívás, mint egy elméleti gimnáziumban, ahol eleve más diákközösséggel lehet dolgozni. Itt viszont megvan az, amit a szakma szépségének lehet nevezni, nyilván sokkal több energiát vesz igénybe az is, hogy a tanár felfedezze azokat a diákokat, akikkel hatékonyan tud dolgozni.

– Tudna példát említeni?

– Két éve vagyok tanár, s ebben a szakmában ami rövid távon mérhető, az nem releváns. Ha eltelik húsz év és kimegy a kezem közül néhány generáció, akkor, ha ezeknek az embereknek a gondolkodását pozitív irányba tudtam befolyásolni és úgy tudtam tanítani őket, hogy ezáltal jobbá váljon az életük, hogy hasznosak legyenek önmaguk és mások számára, akkor azt lehet mondani, hogy megvalósítottam valamit.

– Mi az ars poeticája tanárként?

– Maga a tanítás. A szónak megpróbállok magam és a tanítványaim számára is nagyon tiszta értelmet adni. Lehetőleg ama bibliai értelmet – ha van ilyen – éspedig azért, hogy számukra a

tanítás az tényleg tanítás legyen, és ne formális keretek közé préselt oktatás. Soha ne érezze azt a diák, hogy a tanulás neki feladata, hogy kényszerítik őt, hogy muszájból vagy kötelességből kell az iskolában ülnie, hanem sokkal inkább azt, hogy annak a területnek a szépségét fedezze fel, amelyre kalauzolom, és ahhoz felnőve felelősségteljesen és szabadon tudjon gondolkodni mindarról, amiről érdemes. Ebben a tekintetben nekem az a feladatom, hogy jó szövegeket adjak a kezükbe, izgalmas órákat tartsak nekik és a teljesítményüket úgy értékeljem, ahogy kell: korrekt módon. Ugyanakkor ne hazudjunk egymásnak sosem.

– Egy magyarirodalom-órát nem nehéz érdekessé tenni, azonban kell ehhez a megfelelő befogadó közeg is. Mennyire érdeklődőek, befogadóak a diákjai?

– Ezt a kérdést sokkal inkább a diákjaim tudnák megválaszolni. A visszajelzéseik alapján úgy érzem, jól működik a dolog. Soha nem éreztem azt, hogy nem értik, amit mondok, soha nem zárkóztak el attól, amivel előhozakodtam, soha nem unták az óráimat.

– Melyek azok a problémák, amikkel falusi tanárként szembesül?

– Ebben a kérdésben nagyon óvatosan kell fogalmazni, mert távol áll tőlem, hogy bárkit is bántani akarnék a nézeteimmel és megfigyeléseimmel. A kétvényi tanári tapasztalatom viszont arról győzt meg, pontosabban megvilágosított abban a kérdésben, miért vannak annyira látványos különbségek a városi és a falusi iskolák teljesítménye között. Az az iskola, ahol tanítok, olyan hely, ahol a körülményekben, a formai követelményekben, az infrastruktúrában nem lehet hibát találni. Bátran ki merem jelenteni, hogy a megye egyik legjobban felszerelt, és adminisztráció tekintetében az egyik legjobb iskolája vagyunk. Nem is tudom, hogy egyáltalán van-e még ilyen a megyében. Ráadásul erénye az iskolának, hogy kirívó fegyelmi problémáink sincsenek. Azonban éppen emiatt fogalmazódott meg bennem a

kérdés: miért nem tudjuk azt a teljesítményt nyújtani, amit bármelyik városi iskola? Aztán egy idő után rájöttem arra, hogy sajnálatos módon a gyerekek nagy többsége nem föltétlenül csak az iskolával foglalkozik, hanem emellett a háztartásban, a család egyéb tevékenységeiben is olyan szinten részt vállal, hogy az iskolában is és a családban is teljes emberként kell, hogy helytálljon. Ez egy olyan dolog, amikor az ember felteszi a kérdést, hogy adott pillanatban ahhoz, hogy felülírjunk egy hagyományt, éppen törvényt kell-e szegni. Itt most nem föltétlenül a család jogi törvényre vagy a gyermek jogai a családban fejezetre hivatkozom, de mégis, ha szembeállítjuk a gyakorlatot, a hagyományt mindazzal az elmélettel, aminek elviekben egy gyermeknek meg kell felelnie, akkor láthatjuk az óriási diszkrpanciát. És nemcsak ezt látjuk, hanem azt, hogy a gyermek fizikailag képtelen megfelelni nagyon sok tekintetben ezeknek az elvárásoknak. Itt arról van szó, hogy az iskola, illetve a másnapra való készülés egy teljes munkaidőt foglal, holott a felnőtt számára is a napi munkaidő nyolc óra. Ehhez képest a gyermek számára teljesen más dolgok vannak megállapítva, amelyeket sem a szülők, sem a gyermekek nem ismernek. Megvallom őszintén, hogy mindennek

magam is csak azután néztem utána, mióta konkrétan foglalkoztat a téma. Döbbenetes, hogy ahhoz az elmélethez képest, ahogyan a gyermeknek léteznie kellene a családban vagy az iskolában, teljesen másféle dolgok történnek vele. Végül is ezzel nekem semmi bajom nincsen, csupán annyi, hogy amikor kezdünk az iskolától, a tanároktól eredményeket elvárni, és nem utolsósorban a gyermektől – mert ugye, az ostor vége, az mindig rajtuk csattan –, akkor az történik, hogy nem vetjük össze, milyen körülmények között kell dolgoznia a gyermeknek, és ahhoz képest mi az, amit elvárunk tőle. Például a jó érettségi eredményt a tanár és a diák közös munkájának tekintik nagyon tévesen, hiszen ha ugyanebből a folyamatból a szülő is nem veszi ki ugyanúgy a részét, akkor ez a munka nem lehet teljes. Magyarán, ha az érettségi eredményt száz százaléknak tekintjük, akkor abban harmadrész a diáké, ugyanannyi a tanaré és a szülőé. Tehát hiába próbálja a diák és a tanár a maximumot nyújtani, ha abból hiányzik a szülő teljesítménye, akkor az soha nem lesz száz százalék. Nyilván nem a spanyolviaszt fedeztem fel, mint gyalgó vidéki magyartanár, hanem a magam számára tisztáztam ezt a kérdést. Viszont úgy érzem, hogy erre kötelességem szakmai tekintetben is felhívni a figyelmet. Vagyis ezeket a dolgokat, amíg a hagyomány szintjén nem próbáljuk megváltoztatni és nem vagyunk képesek a gyermek státuszát a családban újraértelmezni, addig ezek az állapotok változatlanok maradnak. Sajnos, sokszor azt érzem, hogy a gyerekek inkább az a szerepe egyes családoknál, hogy ha az apa véletlenül este meghal, reggel legyen, aki enni ad a tehénnek... Ebben pedig az a szomorú, hogy a reprodukivitásra berendezkedett társadalmak fejlődési lehetőségei korlátozottak.

– Ezzel szemben az is érdekes, ahogyan a közösség viszonyul az új tanárhoz...

– Igen, ez így van, nem egyszer kapok visszajelzéseket arról, hogy milyen szövegeket viszek be értelmezésre magyarárra, és volt már példa rá, hogy öregasszonyok házaltak egymásnál: „hallottátok-e, de bezzeg, a magyartanár...” Van vicces oldala is szakmának, ha valaki falun tanít.

– Nem csak magyartanárként tűnt ki az önt befogadó közösségben, hanem

rendezvényszervezőként is, hiszen alig foglalta el a munkahelyét, máris rangos irodalmi fesztivált szervezett ott, ahol az irodalmi élet mondhatni szinte kizárólag a magyarirodalom-órák keretein belül nyilvánul meg. A Faludyfesztnek sok nagyvárosban örülnének...

– Úgy gondolom, ha ebben a közösségben élek és dolgozom, alapvető erkölcsi kötelességem, hogy ennek a közösségnek az épülése érdekében kell tevékenykednem. Magyarán, ha itt élek, itt tanítok, a tanítás soha nem korlátozódik az iskolai órák ki tudja, hányszor ötven percére. Ugyanis számomra a tanítás elsősorban nem pénzkérdés, hanem erkölcsi kérdés. Ha bármit csinállok a munkám mellett, nyilvánvaló, hogy azt próbálom a közösség hasznára fordítani.

– Tanári népszerűsége abban is lemérhető, hogy a Faludyfesztten hadseregnyi tanuló veszi ki részét olyan szervezési háttérmunkákból, ami akár felnőttektől is komoly hozzáállást igényel. Hogyan sikerül mindezt elérni a diákjainál?

– Ez szintén ahhoz tartozik, hogy a tanítás szó tiszta, bibliai értelmét keresem, illetve azt a tiszta és bibliai célját próbálom megvalósítani, amellyel egykor Jézus tanított. Ha az ember így tud tanítani, akkor abban benne van a nevelés is: a felelősségtudatra, önállóságra, az önzetlenségre való nevelés. Mindez a mai világban sajnos kiveszőben van, de arra próbálom nevelni a diákjaimat, hogy próbáljanak eljutni oda, ha tudnak jót tenni másnak, ne fosszák meg magukat ettől az élménytől. Azt szeretném, ha majd ez a generáció felnő és anyagilag is képes lesz rá, kultúratámogatóvá váljék. Abban reménykedem, hogy ennek a munkának a során megtapasztalják és belátják, az anyanyelvi kultúra ápolása nem abból áll, hogy féltéglával kiállunk március 15-én mellet döngötni valamelyik szobor mellé és Petőfi-verseket szavalunk, lehetőleg ugyanazokat minden évben. A nemzeti kultúra ápolása nem abban nyilvánul meg, hogy részegen üvöltjük a székely és a magyar himnuszokat felváltva, hanem valami olyanból, hogy munkával, következetességgel, szelídséggel és kitartással végezzük azt, amiről úgy érezzük, hogy a kultúra érdekében el tudunk végezni.

JÁNOSSY ALÍZ

Farkas Wellmann Endre

1975. május 22-én született Marosvásárhelyen, 1993-ban Székelyudvarhelyen a Tamási Áron Gimnázium filológia-idegen nyelv szakán érettségizett. 1998-ban a nagyváradi Ady Endre Sajtókollégium újságíró szakán végzett, majd 2007-ben a Babeş-Bolyai Tudományegyetem magyar-néprajz szakán szerzett tanári oklevelet. Költői és szerkesztői munkássága révén már diákkorában közismertté vált, több kötete jelent meg és számos irodalmi vagy közéleti lap munkatársaként dolgozott. Tagja az Erdélyi Magyar Írók Ligájának és a Magyar és a Román Írószövetségnek, valamint alapító tagja a budapesti Fiatal Írók Szövetségének. 2009-től magyar irodalom szakos tanárként tevékenykedik Gyergyóalfaluban, megálmodta és létrehozta a Faludyfeszt Irodalmi Fesztivált.

Színjátszástanítás gyerekeknek, avagy utaz(tat)ás egy másik lehetséges világba

Gyerekekkel eddigi életem során többféle kontextusban foglalkoztam már: kolozsvári egyetemi éveim alatt voltam bohóc doktor, majd a fővárosban az utcagyerekeket foglalkoztató gondozó, voltam bábszínész is néhány évig, és

Mozgólépcső, csigalépcső, lehetséges lehetetlen

Elsőéves rendezőhallgatóként egyik próbán arra kértem színészhallgató kollégáimat, álljanak szorosan egymás mellé, és anélkül, hogy szétválhának, jöjjenek be az ajtón, majd csoszogó mozgással menjenek át a másik terembe, onnan a folyosóra, aztán jöjjenek vissza. „Jó lenne, ha ez többször megismétlődne” – fűztem hozzá. Alkotótársaim megütközve néztek rám, és nem hajtották végre a feladatot. Néhány évvel ezelőtt, egyik készülő előadásom szereplőjét, a kilencéves Évit arra kértem, úgy tűnjön el egy derékig érő fal mögött, mintha lépcsőn menne lefele. Így? – kérdezte, még mielőtt megmutathattam volna neki a trükköt. Pontosan! – mondtam, mert úgy csinálta, ahogy gondoltam. Ezután még kipróbált egy „mozgólépcsőt” és egy „csigalépcsőt” is. (Ha rajta múlik, a jelenet kétharmada a lépcsőről szólt volna.)

Évi nem szégyellte kipróbálni a lehetetlent. Nem gondolt arra, mit szól majd ehhez a közönség, nem lesz-e kínos vagy nevetséges. Neki nem okozott gondot sem elhinni a lépcsőt, sem kitalálni, hogyan kell úgy tenni, mintha lemenne rajta. *Évi nem feladatot látott a kérdésben, hanem lehetőséget a játékra.* A felnőtt színészhallgató a színjátszashoz is úgy viszonyul, mint egy iskolai rendszerben elsajátítható szabály- és törvényrendszerhez, amelyben gyakorolnia kell, teljesítenie és megfelelnie, így nemhogy közelebb, de egyre távolabb kerül a játék szabad, érdek nélküli voltától és a játék örömetől.

A játék – írja Huizinga – szabad cselekvés vagy foglalkozás, amely bizonyos önkéntesen előre meghatározott időben és térben, szabadon választott, de föltétlenül kötelező szabályok között folyik le, célja önmagában van, bizonyos feszültség és öröm érzése, továbbá a közönséges élettől való különbözőség tudata kíséri. A színház illúzióteremtés. Az illúzió pedig, in lusus, játékban benne levés. Ezt a gyermekektől kell megtanulni, ők segítenek majd visszaemlékezni.

Ezért kezdtem el, többször is rendezői pályafutásom alatt gyerekekkel

foglalkozni. Egy olyan módszer megtalálása érdekelt, amely a színészt visszavezeti játszva alkotó gyermeki énjéhez.

Elérni, hogy felszabaduljanak

2009 szeptemberében a következő, a médiában és az iskolákban közzétett felhívással indítottam színjátszó kört Kézdivásárhelyen: Színházi műhelymunkát indít a Városi Színház 9 és 18 év közötti fiataloknak a Vigadóban. A heti egy alkalommal történő ingyenes foglalkozás kreativitás- és személyiségfejlesztő játékokat, valamint színpadi mozgás- és hanggyakorlatokat foglal magába. Az érdeklődőket kérjük egy énekkel és egy verssel vagy prózai művel (mese, regényrészlet) készülni. Minden gyerek, aki eljött és alávetette magát a felvételi izgalmainak, felvételt nyert, összesen 95 diák (osztályonként: 3.–4.-es 14, 5.–6.-os 19, 7. -es 21, 8.-9.-es 27, 10.–12L-es 14 – a számok az érdeklődők korosztály szerinti eloszlását jelzik.) Kezdetben, szombatonként, minden csoporttal egy órát dolgoztam, de a hétvégi családi programok, iskolai kirándulások miatt, és mert az együtt töltött idő nagyon kevésnek bizonyult, januártól hétköznap, tanítás utáni időpontokra tettük át az immár két órára bővített foglalkozást. Öt csoporttal dolgoztam, a legkisebbek a harmadik-negyedikes elemisták voltak, őket követték az ötödik-hatodikosok, a hetedikesek egy egész csoportot alkottak, majd elfoglaltságaikra való tekintettel két csoportra osztva, a nyolc-tizenkettedikesek. A foglalkozásokon való részvétel szigorú kötelezettségei közé tartozott a pontosság és a próbaruha viselete. Mivel nem iskolai tevékenységről volt szó, a „próbán” való pontos megjelenéssel akartam biztosítani a munka komolyságát. A próbaruha nemcsak praktikus célt szolgált – lehetett benne a földön fetrengegni –, hanem ez már a beavatás részeként azt jelezte, hogy itt ebben a két órában valami más, „a közönséges élettől” eltérő tevékenység folyik majd. Első lépésben el kellett érnem, hogy a gyerekek felszabaduljanak.

A légkör, ahol nincs (le)értékelés

A gyerek akkor mer megnyilvánulni, ha biztonságban érzi magát. Meg kellett te-

Fotó • TÓTH ORSOLYA

- „Nem okozott gondot sem elhinni a lépcsőt, sem kitalálni, hogyan kell úgy tenni, mintha lemenne rajta. Évi nem feladatot látott a kérdésben, hanem lehetőséget a játékra.”

helyettes biológiai tanár két hónapig az Alma Materben. Csodálom a gyermeket, a gyermeket. Tisztelem és jó barátságban élek vele. Nem szégyellem vagy tagadom a bennem levő gyermeket sem. Hálás vagyok neki: ő legfőbb ihletforrásom.

hát teremteni azt az légkört, amelyben nincs félelem a kudarctól, nincs értékelés, különösen leértékelés. Ez részemről egyértelmű volt: mindent elfogadtam, amit csináltak, kitaláltak. A nagyobb gondot a gyerekek egymással szemben kialakult előítéletei, a felnőtt világból, elsősorban az iskolából hozott rangsorolásra való hajlam jelentette.

Munkám alapját azok a játékok képezték, amelyekkel egymás megismerését, elfogadását gyakoroltuk. Például a „vakvezetés” című játék: alkossanak párokat – gondosan vigyáztam, hogy ez minél esetlegesebb legyen –, az egyik fél hunyja be a szemét, a másik pedig óvatosan vezesse körbe a teremben, figyelve arra, hogy ne ütközzenek a többiekkel. Ha már az egymásra való odafigyelés és az egymást egyenértékű társként kezelő viszonyulás kialakult, akkor kezdődhetett az improvizáció.

Az improvizáció a legrövidebb út a játékhoz, és a vicevers. *A rögtönzés gyors reakcióidőt igényel, éberséget és fokozott figyelmet, jelenlétet.* Ezek közül mindegyik készség elengedhetetlen az iskolában elsajátított információk hatékony alkalmazásához a felnőttkori élethelyzetekben.

Az improvizációs készség fejlesztése

Az improvizációs készség fejlesztését rendkívül fontosnak tartom a gyerek felkészítésében. Indítványoznám bevezetését az iskolai tanrendbe, ha másképp nem, legalább úgynevezett „játékóra” formájában! Ezekből a játékokból nyerték a legtöbbet a gyerekek foglalkozásaikon. Az iskola nem tanít helyzetfelismerést, a gyerek rendkívüli tanulmányi eredményei nem segítik az emberek közötti érvényesülésben. A csoportos improvizáció lehetetlen három alapelv betartása nélkül. Az első: soha nem mondom azt, hogy „nem”, nem blokkolom a társamat. (Pl. – Jó napot kívánok, maga a szemetes? – Nem, nem én vagyok...) A második és talán legfontosabb, hogy „nincs jó és rossz”, nem értékelem azt, ami eszembe jut, és azt sem értékelem, amit a társam kezdeményez, viszonyulok hozzá. A harmadik: soha nem egyvalaki dominálja a játékot, a játék irányítása mindig váltakozik. (Gyakorlat: Járjunk furcsán. Vegyük át egymás mozdulatát úgy, hogy a végén egyetlen érvényes járás maradjon.) A hatékonyság érdekében a foglalkozások menete négy részre tagolódott. A jelenlevők számba-

vételét követően a *bemelegítés* következett, amely fizikai mozgáson alapult, és a gyerek feloldását célozta. A képzeletbeli labdával való kosárlabdázás vagy az „állatkergetőzés” gyors és hatékony módszernek bizonyult. Nagyon érződött a gyerekeken az aránytalan szellemi és fizikai felkészülés. A bemelegítést *koncentrációs gyakorlatokkal* egybekötött bizalomgyakorlatok követték, mint például „a bábos játék”, ahol az egyik gyerek a másik mozgását képzeletbeli cérnákkal irányítja. Ha a gyerekek fellazultak és összpontosítani is tudtak már, következhetett az *improvizáció*. „Rögtönzés tárgyyal”: egy tárgyat tettünk közepre, amit a kör közepébe lépve rendeltetésétől eltérő módon kellett használni, a többieknek ki kellett találni, hogy milyen funkciót töltött be a tárgy. Más: „történetfabrikálás” – valaki egy mesét rögtönzött, amit közben a többiek megjelöltek. Vagy: „szoborcsoport-építés” – valaki egy mozdulatba merevedett, a többiek sorban csatlakoztak hozzá úgy, hogy végül egy szoborcsoport alakuljon ki, aminek aztán nevet adtak. A legnépszerűbb a „stopjáték” volt: két gyerek néma jelenetbe kezd, amit a következő játékos a „Stop” szó kimondásával egy általa kiválasztott pillanatban megmerevít, majd a játékos személyek közül valame-lyiket lecserélve egy teljesen új történetbe kezd.

Az előadóművészet mint a véleménynyilvánítás egyik eszköze

Az improvizációt *kreatív feladat* követte: két-háromfős csoportokba tömörülve egy téma köré épülő jelenetet készítettek, amelyet 10–15 perces megbeszélés és előkészítés után megmutattak egymásnak. Ezek is rögtönzött jelenetek voltak, azzal a különbséggel, hogy a játékosok az együtt kitalált történethez igazodtak. Az volt a feladat például, hogy találjanak egy közmondást, majd játsszanak el egy olyan történetet, amelyiknek ez a közmondás a tanulsága, a többiek pedig ennek alapján találják ki, hogy melyik közmondásról volt szó. Nagyszerű jelenetek születtek, minden korosztályban. Kiderült, hogy a gyerekek nagyon pontosan tudják alkalmazni a közmondások tanulságait. A „próba” végén megkértem őket, meséljék el, mit láttak, mondják el, mi volt érthető, mi nem, majd az együtt töltött idő méltó lezárásaképpen egy közös, erőteljes „hipp-hipp-hurrá”-val zártuk találkozásainkat.

- „A gyermek képzeletével egészíti ki tudását. A szabályok és törvényszerűségek mellőzésével jut megoldásokhoz.”

A színház előadóművészet, a színjátszás eszköztárát képezi az emberi kommunikáció valamennyi lehetősége: a hanggal képzett beszéd, a gesztusokban megnyilvánuló szándék, a mimikában sűrűsödő érzelmek. Eszközök ezek a gondolat, a vélemény, a gyereken levő érzések kifejezésére. Gyakorlásukkal a gyerek bátrabb, nyitottabb, életképeesebb lesz. És vajon mit tanulhatunk mi a gyerektől (akár a bennünk levőtől is)? Fogalmaink időben nemcsak gazdagodnak. Ahogy tisztul bennünk a jel és jelentés közötti viszony, ahogy egyre jobban körvonalazódik a *valóságos világ*, úgy szűkül a *lehetséges szférája*.

A gyermek képzeletével egészíti ki tudását. A szabályok és törvényszerűségek mellőzésével jut megoldásokhoz. Ő nem azt hiszi el, amit lát. A gyermek azt látja, amit hisz. Hitéhez nem a tapasztalatból gyűjti az anyagot, hanem saját kombinációs és asszociációs képességéből építkezik. Ezért szabad és eredeti. Jóval szabadabb, mint mi.

A gyermek szemével látni a világot: utazás egy másik lehetséges világba.

CSÁKI CSILLA

„A tökéletes tanárhoz eszményi diák is szükségeltetik”

Milyen az eszményi pedagógus? – a ideális tanár fantomképét próbálták megrajzolni a sepsiszentgyörgyi Plugor Sándor Művészeti Líceum és a Mikes Kelemen Főgimnázium diákjai.

Ideál? Kissé elidegenítőnek érzem, emiatt azzá válhat számomra az a tanár is, akit megpróbálok az „ideális” jelzővel illetni. Ha így próbálok megközelíteni a kérdést, máris elvárásaim vannak, amelyek gyakran megakadályozhatnak a tisztánlátásban. Elvárások ugyan kell, hogy legyenek, de azok sem a megfelelő szempontokból adódnak számos esetben. Véleményem szerint az első és legfontosabb szempont, hogy a diák megérti-e az adott anyagot vagy sem. A másik kérdés az, hogy az adott tanár fektet-e hangsúlyt erkölcsi nevelésre, vagy csupán az előírtakat tartja be. Szerintem az erkölcsi nevelés, amit nem kell a szó radikális értelmében venni, jó, ha megjelenik a tanár-diák viszonyban, hiszen ez is a tanítás része. Legalábbis volt valaha, és bizony a mai generáció fiataljaira is ráférne olykor egy kis terelgetés. Ezt persze csak úgy teheti meg, ha közben példát mutat számos területen. Milyen régen is lehetett az, amikor a példaképek tanárok voltak, és nem popsztárok meg egyéb médiaszereplők. Egy jó tanár képe számomra akkor áll össze, ha egyrészt a fentebb említett kérdésekben pozitív tapasztalatok, másrészt pedig, ha a tanár kellőképp egyensúlyt tud tartani a szigorúság és az engedelmesség között, egy diák számára ugyanis egyre ritkábbak az olyan helyzetek, amelyek rendre és fegyelemre tanítanak. Azt viszont nem tartom jónak, ha egy tanár a szigorúság eszközével próbálja kivívni a tiszteletet. Csakis a tudásával, intelligenciájával és magatartásával tegye, ezzel is ösztönözve a fiatalokat. A tanárnak felelőssége ilyen téren is befolyásolni a diákot, mert az a diáknak és tanárnak egyaránt jó és hasznos, hiszen ha a tanár tiszteletnek örvend, képes eljuttatni mondanivalóját a hallgatókhoz, megóvja agysejtjeit a pusztulástól stb. A gyerekek pedig megalapozza a későbbiekben fontos fegyelmet és rendet, melyeket saját életének összefüggéseiben tud hasznosítani, és személyiségét is pozitívan befolyásolhatja. Ez nagyon fontos! Szerintem így körvonalazódik egy jó tanár fantomképe. Apró csemegeként hozzáfűzném: nálam plusz pont, ha egy tanár meg tudja szeretetni az általa tanított tantárgyat, és éreztetni tudja, mit jelent elhivatottnak lenni egy szakma iránt.

Kocsis István, 12. osztályos

Nézetem szerint az az ideális tanár, akitől a diák minél többet akar tanulni, de nem azonosulni vele, mivel úgy gondolom, a példaképek olykor akadályt jelentenek egy szabad lélek útjában. Ez persze nézőpont kérdése, hogy kinek ki az ideális tanár, olyan, mintha a nőktől kérdeznék meg valaki, hogy számukra ki az ideális pasas. Mindenkinek van egy saját ideálja, amit nem lehet egyetemesíteni. Manapság egy tanár biztos közkedveltségnek fog örvendeni a diákok körében, ha nemcsak a leckét adja le, hanem a lecke mögötti gondolatot is, vagy legalábbis ha rávezet arra.

Nagy Botond, 12. osztályos

Az ideális tanár? Hm. Nehéz kérdés. Legtöbben, gondolom, erre azt mondanák: „Dehogy ne! Legyen laza, ne tanuljunk semmit vele, mindig csak »szabad foglalkozás«, azt’ jól van!” De nem, na! Nem hiszem, hogy ennyire buták akartok maradni! Nem. Az ideális tanár

– véleményem szerint – képzett az adott területen, amúgy meg az általános műveltsége is tanárhoz illő. Lehet tőle tanulni. Mindent. Ha kell, el tud magyarázni dolgokat többször is, nem idegeskedik folyton. Bírja a stresszt (haha, az kell), szereti a gyerekeket (!). Rávezet a megoldásra, nem a szádba rája. Viccelődik is. Nem kell ahhoz a dolgoknak „vérkomolynak” lenniük, hogy az ember felfogja, pláne nem, hogy szeresse is... És („és”-sel nem kezdünk mondatot, ugyebár...), szóval ÉS a legfontosabb: meg tudja szeretetni azt a tárgyat a tanulókkal! Ne legyen az az óra unalmas, egyhangú, estébé. Legyen izgalmas, érdeklődés-ébresztő! Persze, utópisztikus ez az egész felsorolás, amit itt összehordtam. Tudom. Vagy mégsem? Ha minimum egy hétfőig tanított már Pető Mária, akkor lehet, hogy vitatkoznál az előző állítással...

Csinta Áron, 10. osztályos

A folyosó végén hallani a hangokat. Azt hiszem, kergetőznek a IX. B.-ben. Mindenki ordít, pedig már becsengettek. Várják a tanárt. „Csend!” – szólal meg a szolgálatos diák, de hangját elnyomja a többiek csiripelése. Tovább megyek. A 10. B. feltűnően csendben van.

Gondoltam, nincsenek a teremben. Megnyitottam az ajtót. Mindenki ült a padban, beszélgettek, nevetgéltek. Azt hittem, felmérőt fognak írni, vagy kikérdezés lesz. Egyik sem, felelték. Faggatni kezdtem tehát őket, hogy mi a véleményük a tanárokról, szerintük milyen az ideális tanár? „Nagyon engedékeny! Tud rendet tartani! Igazságos! Szeret bennünket! Elvisz minket kirándulni! Szervez bulikat! Olyan, mint az oszli!” Nagy vitát keltett a kérdésem. Túlharsogták egymást, jobbnál jobb ötleteikkel. Hirtelen csend lett. Bejött a tanár. Szigorú tekintete a csontomig hatolt. Nem ismertem őt. Összeszedtem a bátorságomat, elnézést kértem, és elmondtam, hogy miattam volt zajos az osztály. – Vagy úgy! Nos, kisasszony, magának mi a véleménye? Milyen az ideális tanár?”

Remegett a lábam, arcomon gyöngyözött a verejték.

– Szerintem az ideális tanár, már ha létezik ilyen, figyelmes, türelmes, szigorú, de csakis szeretetből, és nem részlehaajlós?

– Kifejtene bővebben, hogy mit takarnak ezek a tulajdonságok? – szólt közbe kíváncsi hangon.

Ekkorra már nekem is megjött a bátorságom.

– Figyelmes, tehát észreveszi, ha a diáknak problémája van, és megpróbál segíteni rajta. Nem engedi meg, hogy bárkit is ki- közösítsenek. Türelmes. Nem jön ki a sodrából, nem kiabál, de ami a legfontosabb, a gyengébbekre is szakít időt, nem hagyja ott őket, amikor tudja, hogy az anyagnak csak felét értették meg. Inkább elmondja kétszer ugyanazt a leckét. Legyen szí-

gorú, tanítsa rendre a nebulókat, de tegye a legnagyobb szere-
tettel. Végül pedig igyekezzen mindenkivel egyformán bánni.
Tudom, hogy nem könnyű feladat. Én sem lennék képes min-
den helyzetben megfelelni ezeknek a kritériumoknak, de jó
iránytű lenne.

– Köszönjük az elemzést! Gyerekek, a mai osztályfőnöki óra vé-
get ért. Mehetek szünetre – azzal megfordult, és kiment.

Csiki Beáta, 12. osztályos

Az ideális tanár? Mindenki szereti! Nem készü-
lünk órára, mégis szép jegyeket kapunk, leg-
alább öt perccel csengetés előtt kienged szü-
netre, kedves, megértő, természetesen a hu-
mora is jó, így nevetve tanulunk. A való élet
eszményi tanárának más ismertetőjegyei is
vannak: általában heti egy órában tanítja az „ügyes fontos”
tantárgyakat, logikát, polgári nevelést. Legendás engedékeny-
sége mellett is érezni, hogy ő valójában igazán bölcs, igazán
okos. Talán emiatt nem erőlteti az adatokat, az évszámokat
sem, helyette viszont mesél és mesél (olyat, ami tényleg fon-
tos!), rengeteget kérdez, és valahogyan mindig sikerül velünk
megválaszoltatnia a kérdését. Nem a tananyagot tuszkolja be-
lénk, hanem tanít, tudja – Galileihez hasonlóan –, hogy „a gyer-
mek feje nem edény, amit meg kell tölteni, hanem fáklya, amit
lánggra kell lobbantani.” Az érme azonban kétoldalú: a tökéletes
tanárhoz eszményi diák is szükségeltetik. Emiatt válik az ideális
tanítónak egyben kudarcává is legfőbb erénye, amivel felisme-
ri, mi az, amit nem kell erőltetni. Csak úgy tud ideális lenni,
hogy közben nem ideális, mert ha az lenne, elvesztené vará-
zsát. Sokan meg csak legyintünk az óráján: úgyse fontos.
Megijedni azért nem kell! Hiszen – mivel nem csodaországban
élünk, és senki sem tökéletes –, a hatékony, de nem ideális tanár
mégiscsak leírhatja velünk Greuceanu jellemzését, mi, a nem
ideális diákok pedig mégiscsak bemagoljuk – ha nem is tudunk
románul –, hisz rossz jegyet azért nem kellene kapni. Így tehát
minden rendben, talán még az érettségis is átmegyünk majd.

Rosu Kriszta, 10. osztályos

Az én meglátásom szerint nem létezik ideális
tanár. Nem látok magam előtt tökéletes peda-
gógust, mert erősen él bennem, hogy minden
embert el kell fogadni a hibáival együtt. Ezért
nem tudok idealizmusokban gondolkodni.
A hibák teszik lehetővé a pozitívumok kiemel-
kedését, ezért egy tanárnak szerintem kicsit „rossznak” is kell
lennie ahhoz, hogy igazán jónak tűnjön. A rosszaságot főleg a
szigorúságra értem, ami alapfeltétele a tanárrá válásnak. Az én
nézetem általában ellentmond a diáktársaim véleményének,
de szerintem előbb-utóbb minden diák rájön, hogy csak a javá-
ra válhat, ha a tanár szigorú, következetes és pontos. Mert csak
az ilyen tanároktól lehet tanulni. Azoktól, akik a tanórák keretén-
ben a bulvár híreket vagy magánéletük alakulását újságolják,
nem tudjuk a bölcsességet „elszívni”.

Ilyés Dóra, 12. osztályos

A tanár példakép, akit követni kell és felnézni
rá. A diák életében nagyon fontos személy,
mert ő az a mester, aki elindítja s felkészíti a
nagy útra a fiatalt. Ideálisnak lenni nagyon
nehéz. Nem is lehet elsajátítani, érezni kell.
Megérti a gyerekeket és tud velük együtt létez-

ni és gondolkodni, ugyanakkor meg kell lennie a megfelelő szí-
gornak ahhoz, hogy minden rendben működjön. Nagyon sok
pedagógus egyszerűen csak bejön az osztályba, leadja a leckét
úgy, mintha egy fal lenne közte és az osztály közt, aztán minden
lelkiismeret-furdalás nélkül kimegy az osztályból. Maga mögött
hagy vagy két tucat összezavart gyereket, akik nem csak az
anyagot nem értették meg, de a tanár révén meg is utálják a
tantárgyat. De nézzük a tanár szemszögéből is a dolgot.
Szerintem három tanártípus van. Az első az, akiről a fentebbiek-
ben beszéltem, a második olyan, aki szeretne minél többet meg-
tenni annak érdekében, hogy a diák megértse az anyagot. A baj
az, hogy ő az a személyiség, aki bár próbál jó tanár lenni, nem
érzi a megfelelő arányokat. A harmadik az ideális tanár.

Mihály Péter, 12. osztályos

Az ideális tanár nem azért megy be az osztály-
terembe, mert muszáj, hanem mert feladatá-
nak érzi bemenni és átadni tudását a diákok-
nak. Egy tanárnak szerintem nem a jegyadás-
ra kellene koncentrálnia, hanem arra, hogy
minél jobban megismerje a diákokat, tisztá-
ban legyen a képességeikkel, és nem utolsósorban mutasson
példát nekik. Jómagam másképpen megyek be egy olyan tanár
órájára, akit legalább annyira érdekel az a bizonyos tantárgy,
amilyen szinten elvárja, hogy engem is érdekeljen. A IX. osztá-
lyig túlzásnak tartottam a mondást, hogy a tanárod a második
anyukád, apukád. Aztán IX. osztálytól van alkalom olyan ta-
nárokkal találkozni, akik nagyon fontos szerepet töltenek be az
életemben. Segítenek a helyes útra rátalálni, kialakítani a saját
értékrendemet. A tanár az, aki minden lehetőséget kihasználva
tanítja a gyermeket a szülővel közösen.

Ráduly Réka, 12. osztályos

Ideális tanárnak lenni szinte lehetetlen.
Egyszerre megfelelni a szorgalmas és fejlődni
vágyó diáknak, de a lusta és érdektelen diák
elvárásainak is nem lehet. Pedig bármennyire
szomorú, a diáksereg nem csak érdeklődő, se-
gítőkész és könnyű felfogású diákokból áll,
akad köztük kevésbé jó észjárású, ha még rendes magaviseletű
is, de a tanulóssal hadilábon álló diák. Egy tanárnak pedig nem
áll módjában válogatni közülük. Egyformán foglalkoznia kell
valamennyi diákjával. Bár minden tanár másképp tanít, bárki
lehet jó tanár a maga módján. Én azt mondom, nem a módszer-
en múlik, hanem azon, milyen célból tanítanak ilyen vagy
olyan módszerrel. A tanárok elsődleges célja az kell legyen,
hogy minden diákhoz eljusson, amit mondani akarnak. Olyan
módszert kell találniuk, hogy a gyengébbek is könnyen tudja-
nak tanulni. Természetesen nem azt mondom, hogy ez a diákok
részéről nem jár munkával, szó sincs erről. Úgy gondolom, a
tanítás és a tanulás együtt jár. Tehát a tanároknak érthetően
kell tanítaniuk, a diákoknak pedig értelmesen kell tanulniuk.
Mindez viszont csak úgy lehetséges, ha nem kényszerből törté-
nik. Egy tanár csak úgy tud jól tanítani, ha azt akarja is, ha fel-
adatának, hivatásának érzi a diákok tanítását, nem csak mun-
kahelynek.

Az ideális tanár nem magas, fekete hajú, jobbkezes és hetven
kiló. Sokkal inkább olyan ember, aki szereti a munkáját, és cállal
végzi azt.

Pap Nóra, 12. osztályos

SZÖVEG ÉS FOTÓK: CSINTA SAMU

• Szünetre igyekvők

• Kiből lesz a gólkirály? Tornaóra a sportpályán

• Nemcsak iskola, hanem kényelmes otthon is

2011. október

Szórvány-iskolák a kalotaszentkirályi

A több mint három és fél évszázados múltra visszatekintő kalotaszentkirályi Ady Endre Iskolát a történelem – magyar nyelvű oktatás viszonylatában – „végvárszerepre” ítélte. Napjainkban is az erdélyi medence nyugati peremvidékének szórvány-iskolaközpontja, színvonalas anyanyelvű oktatásban részesítve a magyar gyerekeket Kalotaszeg elnéptelenedő vagy vegyes lakosságú – többségében románok lakta – falvaiból.

Az a mód, ahogyan az elmúlt két évtized alatt sikerült felújítani, bővíteni és modernizálni az iskolát, felépíteni az új szórványkollégiumot, iskolapéldája

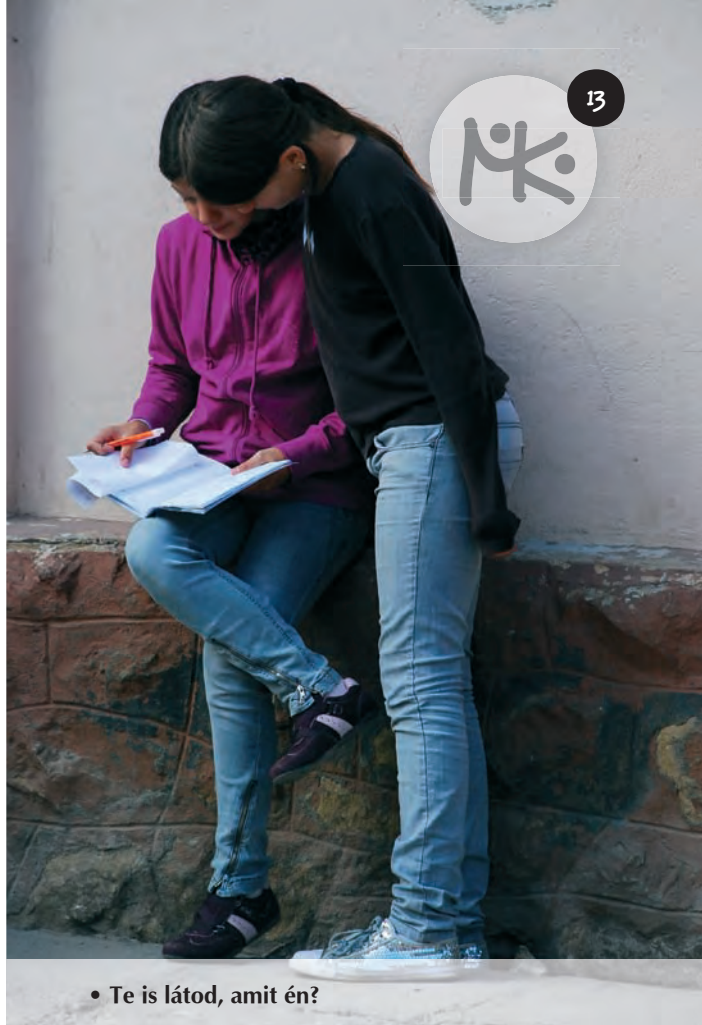

• Kint kellemesebb. Énekóra az iskola filagóriájában

Iskolaközpont – Ady Endre Iskola

Lehet annak, hogy mi mindent képes megvalósítani egy közösség összefogással, szívós, kitartó munkával. Mára az iskola szép és kellemes környezetben, elhivatott, szakképzett pedagógusokkal – a jól felszerelt laboratóriumok, tornaterem, sportpálya, korszerű konyha, étkezdé, bentlakás, két iskolabusz és szolgálati kocsi birtokában – fogadja diákjait. Mindvégig az RMDSZ-szel válllvetve, együttműködve a helyi vezetőséggel, civil szférával, egyházzal és szülőkkel, lépésről lépésre haladva, napról napra építkezve valósítottuk és valósítjuk meg továbbra is álmainkat.

• Te is látod, amit én?

FOTÓK: TÓTH ORSOLYA

• Szolgálatban

Az iskolai agresszió okai és következményei egy felmérés tükrében

Birtoklási vágytól vezérelt világunkban az élet minden területén találkozunk agresszióval. A felnőttek világában tapasztalható agresszió sajnos nem marad kívül az iskolakapun. Az agresszió különböző formái nemre, korra való tekintet nélkül egyre érezhetőbben jellemzik a diákok viselkedését is. A súlyosan agresszív gyermek állandó konfliktusok okozója és szereplője, mérgezve ezáltal mind a pedagógus-gyermek, mind a gyermek-gyermek kapcsolatokat.

Munkahelyemen, a Szamosdarái Általános Iskolában 2001–2003 körül okozott gondot a diákok körében megmutatkozó általános agresszió. Céltalan rombolásban, egymás becsúrlésében, fizikai tettelegességben, súlyosan agresszív gyermekek esetében a tanórák szabotálásában mutatkozott meg. Fokozottan és általánosan jellemző volt ez a magatartás a pubertáskorba lépő 7. osztályosokra (13–14 évesek). Ebben az időszakban iskolánkban igen nagy volt a pedagógusok mobilitása, az itt dolgozó pedagógusok kb. 70%-a évente kicserélődött. A stabilan az intézményben dolgozókat pedig természetesen foglalkoztatta a súlyossá váló probléma megoldása. Egy szakdolgozat megírása kapcsán 2002–2003-ban pedagógiai kutatást végeztem az iskolában az agresszió okainak feltárására és elemzésére. A megfigyelés és a kutatás kiterjedt az iskola 2–8. osztályaira, valamint az iskolában dolgozó valamennyi pedagógusra. De néhány, a problémában érintett szülő véleményét is igyekeztem megismerni.

Tévészés és szülői-nevelői következetlenség

A kutatás első szakaszában rövid és hosszú távú megfigyeléseket végeztem az agresszív cselekmények gyakoriságának felmérésére. A megfigyelések igazolták, hogy a diákok körében az agresszió valamilyen formája igen gyakori. Az apróbb, főleg verbális agresszió szereplői közt egyaránt szerepeltek fiúk és lányok, míg a súlyosabb, fizikai agresszió elkövetői minden

esetben fiúk voltak. A kutatás második szakaszában, írásbeli kikérdezést alkalmazva, az agresszió okait próbáltam feltárni. Először az iskolában dolgozó pedagógusokat kérdeztem. A kérdések két lényeges pont köré csoportosultak: melyek az agresszió lehetséges okai, valamint kinek a feladata a magatartászavarokkal küzdő gyermek szocializálása. A pedagógusok első sorban a rendezetlen családi háttérrel, a televíziós ártalmakat, valamint a szülői-nevelői következetlenséget tartották az agresszió legfőbb okainak. Azok a pedagógusok, akik kevés ideje dolgoztak az intézményben, a probléma megoldását illetően a szakember és a szülő szerepét hangsúlyozták, az

„Melyek az agresszió lehetséges okai, valamint kinek a feladata a magatartászavarokkal küzdő gyermek szocializálása?”

iskola régi dolgozói viszont a jó pedagógus-szülő kapcsolattól remélték az agresszió megfékezését.

Mivel a pedagógusok az agresszió okát elsősorban a rendezetlen családi háttérben és a televízió káros hatásában látták, a gyermekeknek szánt kérdőív a televíziózási szokásaikra, valamint a nevelőikhez (szülő, pedagógus) fűződő kapcsolataikra irányult. Az adatok azt mutatták, hogy a gyermekek naponta sok időt töltenek televíziózással, a gyermekek többsége a szülővel együtt, de egy részük egyedül is tévéz. Mivel együtt tévéznek a szülővel, a gyermekek egy része nemcsak az általa kedvelt műsort nézi meg, hanem más is, azaz háttértélevíziózik. Ugyanebből az okból kifolyólag a gyermekek nagy része soha vagy csak ritkán tartja be az életkori ajánlásokat. Tehát gyakran találkozhat az életkorának nem megfelelő műsortartalommal, és mivel csak kevesen nyilatkoztak úgy, hogy a

látottakat megbeszéljük a felnőttekkel, a gyermekek jelentős hányada szabadon értelmezheti a válogatás nélkül nézett műsorok tartalmát, akár a késői műsorokét is.

Elvárások a pedagógussal szemben

A szülő-gyermek kapcsolatra irányuló kérdésekre adott válaszokból kiderült, hogy a gyermekek többségének napi kapcsolata van a családtagjaival, bár ezek a beszélgetések kevésbé irányulnak a gyermek napi tevékenységére. Aggasztó viszont a gyermekeknek az az 1%-a, aki bevallása szerint sohasem beszélget a családtagjaival. A szülők többsége bevonja a gyermekét az otthoni feladatok elvégzésébe, a feladat teljesítését pedig különböző módon – sajnos, sok esetben pénzzel – jutalmazza. A feladat el nem végzése viszont a legtöbb gyermek esetében nem jár semmilyen következménnyel, ami szülői következetlenségre utal. A pedagógus-gyermek kapcsolatról szóló adatok szerint az alsó tagozatos gyermekek jobban, a felső tagozatosak kevésbé bíznak a pedagógusaikban. Ugyanakkor nagyon határozott elvárásaik vannak a pedagógusaikkal szemben. Válaszaikban a szaktudás, az igazságosság iránti igény fogalmazódik meg, valamint az az elvárás, hogy a pedagógus érdeklődjön a gyermekek gondoljait, ugyanakkor fegyelmező erővel is bírjon.

A peremhelyzetbe került gyerekek

A kutatás során szociometriai felmérést is végeztem azokban az osztályokban, ahol agresszívnek tartott gyermek volt. Ezek a felmérések azt mutatták, hogy az agresszív gyermeknek kevés kapcsolata van osztálytársaival és ez a kapcsolat általában egyoldalú, vagyis az ilyen gyermek kizorul a közösségből, peremhelyzetbe kerül. Ez minden vizsgált esetben beigazolódtott, kivéve a 7. osztályt, ahol az agresszió csoportnormává vált.

Itt nem az agresszívnek minősített gyermekek kerültek peremhelyzetbe, hanem az ún. „anyámasszony

Fotók • TÓTH ORSOLYA

- „A peremhelyzetbe került gyermekek élettörténetéből kiderült, hogy a súlyosabb viselkedési zavarok háttérében minden esetben kimutatható a családi környezeti ártalom.”

katonái”. A peremhelyzetbe került gyermekek élettörténetéből kiderült, hogy a súlyosabb viselkedési zavarok háttérében minden esetben kimutatható a családi környezeti ártalom, a szülők alkoholizmusa vagy a fizikai erőszak. A látott vagy elszenvedett időszak hatására a gyermek viselkedésében törvényszerűen megjelenik a továbbadott agresszió.

A családi háttér szerepe

A kutatást megismétltem 2010–2011-ben. Az eltelt időszakban csökkent a pedagógusok mobilitása, és pár éve viszonylag stabil pedagógusgárda dolgozik az iskolában, amelynek tagjai igyekeztek ösztönzésre épülő kapcsolatot kialakítani a szülőkkel, ugyanakkor közösen kidolgozott stratégiát alkalmaztak az iskolában felmerülő fegyelmi problémák kezelésére. Így mára az agresszió jelentősen csökkent, és nőtt a pedagógusok iránti bizalom. Helybeli lakos lévén lehetőségem nyílt nyomon követni az első felmérés alkalmával különösen problémásnak minősített gyermekek (főleg az akkori 7. osztály) életpályájának alakulását. Általánosan

elmondható, hogy azok a gyermekek, akik stabil családi háttérrel rendelkeztek, az évek folyamán lecsillapodtak, nem váltak deviánsná. Többen szakiskolát, majd szaklíceumot végeztek, egy lány tanítóképzőt. Ezek a gyermekek felnőve munkába álltak és úgymond beilleszkedtek a társadalomba. Azok a gyermekek viszont, akik mögött nem állt támogató család, továbbra is gondokkal küzdöttek. Két fiatal élete is tragikus véget ért. Az egyik, aki még gyermekként elvesztette alkoholista szüleit, felnőve, maga is alkoholos állapotban, öngyilkos lett. A másik gyermek helyzete már általános iskolás éveitől igen megromlott deviáns magatartása miatt. A családjában sem találta a helyét. Osztályfőnöke segítségével egy gyermekotthonba került. Néhány hónapig rendesen viselkedett, majd lopáson érték és egy év múlva eltanácsolták az intézetből. Ekkor ismét hazakerült, majd egy gazdálkodó család fogadta magához, ahol apróbb házimunkákat végzett. A családhoz való tartozás kedvező hatással volt rá. Tanulta a bizalmat, a felelősséget. Egy nap meggondolatlanul közel hajolt egy munkagéphez, amelynek mozgó tenge-

lye elkapta és maga alá tekerte. A kórházban már nem tudták megmenteni.

Az agresszió csökkenthető

A felmérések között eltelt időszak, valamint a két felmérés adataiban mutatkozó eltérések arra engednek következtetni, hogy az agresszió csökkenthető következetes nevelői munkával, fokozott odafigyeléssel, határozott fellépéssel és jó szülő-pedagógus kapcsolat kiépítésével.

Mindazonáltal a fentebb leírt példák bizonyítják, hogy egy gyermek életében semmilyen intézmény nem pótolja egy szerető, odafigyelő, példamutató család szerepét. Mégis ránk, a felnőttek világára vár a feladat, hogy feloldjuk a gyermekben azt az érzést, hogy a világ az állandó gyűlölködés, a folytonos elutasítás helye, és meghalljuk a nagyhangú feleselés mögött a kétségbeesett segélykiáltást:

„Légy szíves, szelídíts meg!”

KATÓCZ ERZSÉBET
a Szamosdarái
Általános Iskola
tanítónője

A tanulás mint játék és a belső motiváció

Játékosan tanuljon! Szeresse a könyvet és az iskolát! Ezek az alapelvei Petkes Csaba módszertani szakértőnek. A magyarországi Studiodidakt Kft. programigazgatója, történelem szakos tanár *Tanulni jó!* címmel tartott továbbképzőt a sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Elméleti Líceum pedagógusainak. Az iskola a Nemzeti Köznevelési Alapból pályázta meg a tanfolyamot.

Ki lehet próbálni: a magyar szakos tanárok írjanak nyolcadik osztályos fizikafelmérőt, a fizikusok összehasonlító elemzést egy régi meg egy új stílusú népdalról, az énekszakos szaladjon le nyolcszáz métert, a testnevelő írjon matekdolgozatot, a matekszakos biológiát, a biológus meg történelemfelmérőt. A tanároknak néha érdemes elgondolkodni, hogy ők megfelelnek-e a követelményeknek, hiszen mindezt a tudást elvárják egyetlen nyolcadik osztályos diáktól, szögezte le Petkes Csaba. Korunkban melyik a legértékesebb, minden életkorban nélkülözhetetlen képesség? Hogyan tudunk az állandóan változó élethelyzetekhez, körülményekhez alkalmazkodni? Mire lesz szükségük gyermekeinknek

ber, aki szerint a módszere arra épül, hogy a tanulási technikákból, a világszerte elterjedt módszerekből, a Waldorf-módszerből, a lépésről lépésre (step by step) programból, a kooperatív technikákból, a Kagan-elméletből, Oroszlány Péter gondolatmenetéből, a Magyarországon működő Kék madár programból, Winkler Márta módszeréből ki lehet venni valamit, ami használható és a gyerekek élményt nyújt. A pedagógusnak rendkívül felkészültnek kell lennie, és sok módszert kell ismernie, mert egyetlen módszer-csomaggal nem lehet mindig eredményt elérni. Petkes Csaba elmondta, sok tanár meglepve tapasztalja, hogy a korábban sikeres módszerére ugyanaz a korosztály, ugyanannál a tananyag-

Ne gyömöszöljük a fejébe!

A felnőttek többsége már nem tudja a kétismeretlenes egyenlet képletét vagy a vesztfáliai béke időpontját, a gyerekek

„Sokkal többet adunk a gyerekeknek azzal, ha konkrét módszereket alakítunk ki arra, hogy milyen tanulási problémát miként oldjon meg. Ha kisiskolás korában felkészítjük arra, hogy memorizáljon egy összefüggésrendszert, miként ábrázoljon magának egy hosszú szövegben fellelhető információt, felnőttként nem lesz gondja, ha elküldik egy céges tanfolyamra, és azt mondják: ha nem vizsgázik sikeresen, elveszítheti az állását.”

Fotók • TÓTH ORSOLYA

- „A pedagógusnak rendkívül felkészültnek kell lennie, és sok módszert kell ismernie, mert egyetlen módszer-csomaggal nem lehet mindig eredményt elérni.”

a középiskolában, a felsőoktatásban? Ezek a kérdések egyre gyakrabban felmerülnek szülőben, pedagógusban. A válasz: képeseknek kell lennünk újra meg újra eredményesen, hatékonyan tanulni, fogalmazza meg a szakem-

nál már másként reagál. Az egységesség nem vezet eredményre, a lehető legjobb tanulási technikát, módszertani és szervezési eljárást is megunja a gyerekek, ha csak azt tapasztalja, szögezte le a módszertani szakértő.

is elfelejti a részletes meghatározást, az évszámokat, a rokonértelmű idegen szavak nagy részét, hiába gyömöszölik a fejébe, mondta Petkes Csaba. A pedagógusnak azzal a szemlélettel kell közelednie, hogy tanítani nem nagyon lehet, csak elérni azt, hogy a diák tanuljon. A pedagógusnak azt kell elérnie, hogy a diáknak legyen belső motivációja, majd valamilyen módszerrel rávennie, hogy úgy érezze, nem is tanul, hanem játszik, és akkor észre sem veszi, hogy a játék tartalma a tantárgy maga. Ha ezt sikerül megoldani, akkor egyrészt megjegyzi a lényegét, másrészt megismert egy módszert, hogyan tanuljon a legközelebb. Ez azért nagyon fontos, mert már nem csak az iskolában kell tanulni, hiszen szinte minden szakterületen két-három évente megduplázódik az információbázis. Sok esetben már az iskola befejezésekor elavult az ott szerzett tudás. Éppen ezért sokkal többet adunk a gyerekeknek azzal, ha konkrét módsze-

reket alakítunk ki arra, hogy milyen tanulási problémát miként oldjon meg. Ha kisiskolás korában felkészítjük arra, hogy memorizáljon egy összefüggésszisztémát, miként ábrázoljon magának egy hosszú szövegben fellelhető információt, felnőttként nem lesz gondja, ha elküldik egy céges tanfolyamra, és azt mondják: ha nem vizsgázik sikeresen, elveszítheti az állását.

Dicsérjük, segítsük

Magyar nyelvterületen mindenhol az értő olvasással van a legtöbb gond, olvasás nélkül nem lehet tanulni, de a gyerekek nem szeretnek olvasni, vagy nem értik, amit elolvasnak. Valójában gyakran az a gond, hogy nem is figyelnek oda arra, amit olvasnak. Felnőttel is gyakran előfordul, hogy leül elolvasni egy újságcikket, majd újra kell kezdenie, mert közben egész másra gondolt. A gyerekekkel azt kellene elérni, hogy amikor tanul, olvas, akkor az információval kezdjen is valamit, rajzoljon egy táblázatot, helyezze be egy rendszerbe. Ha nem kap erre vonatkozóan egyértelmű és nagyon átlátható rendszert, akkor nem fogja tudni ezt megtenni. Sokat tehet a pedagógus

„A pedagógus a szülőknek is megtaníthat néhány memóriatechnikát vagy módszert, de alapvetően az a fontos, miként viszonyul a szülő a tanuláshoz.”

azért is, hogy a gyerekekben kialakuljon az, amit a nagyapáink még úgy neveztek, hogy egymás iránti tisztelet és megbecsülés. A tapasztalat szerint a diákok egyre ritkábban mondanak egy jó szót a társaiknak, a környezetükben levő felnőtteknek. Ezt is meg kell és meg lehet változtatni, ha a gyerekek olyan csoportmunkában vesznek részt, amely során két lehetőségük van: megdicsérik vagy segítik egymást. A csoportmunkához tartozik, hogy néha a gyereket olyan helyzetbe kell hozni, amelyben érezheti a közös felelősséget a közös produktum iránt, azt, hogy ha mindenkinek jó, az neki is jó. Néha adtam tíz percet a diákoknak, hogy együtt ismétljenek, tanítsák egymást, majd írtak egy dolgozatot, és az eredményt kiátlagoltam, mindenkinek

ugyanazt az átlagjegyet írtam be, magyarázta a módszerét a szakember, aki szerint a jó tanulók és a szülők mindig tiltakoznak, de a jegyet nem muszáj beírni, és a gyerek belátja, felnőttként egy cégnél ő hiába a legügyesebb, ha a többiek nem végzik jól a rájuk bízott részfeladatot.

A szülők felelőssége is, hogy a gyerek szeresse az iskolát

Sok szülőben felmerül, hogyan biztosítsa a tanulás lélektani hátterét, hogy elérje, a gyerek megfelelően viselkedjen az iskolában. A pedagógus a szülőknek is megtaníthat néhány memóriatechnikát vagy módszert, de alapvetően az a fontos, miként viszonyul a szülő a tanuláshoz. Amíg a gyerek kicsi, minél több érdekes játék, mese, mondóka, éneklés, diavetítés kell, hogy szerepeljen a családban mindennapjaiban, később pedig a közös társasjáték, kártyázás, sakkozás, malmozás. Ezek a játékok pontosan azokat a képességeket fejlesztik, amelyek a tanuláshoz szükségesek. Nem az a megoldás, hogy a szülő kikérdezi a leckét, hiszen általában már a hetedik-es-nyolcadikos anyagot sem érti. Sokkal többet ér, ha azt mondja, mutasd meg, mit rajzoltál erről, milyen táblázatba helyezted, magyarázd el, miért van ez így, mert én nem értem, hangsúlyozta Petkes Csaba. Ha a szülő folyton azt mondja: Mondd fel a leckét!, Megint nem olvastad el!, Mars vissza a szobádba!, Még mindig nem tudod?, Miért nem figyelsz?, Hányszor mondtam?, Másold le!, akkor a gyerek megutálja az egész folyamatot, de ha megkérjük, magyarázza el, úgy beszél a tananyagáról, hogy észre sem veszi, hogy valójában leckét mond fel. Sok gyerek azért utál tanulni és olvasni, mert kiskora óta mindig negatív visszajelzést kapott. Arra kell törekedni, hogy inkább kevesebbet, de jó kedvvel tanuljon a gyerek, tanácsolja Petkes Csaba. A szakértő nagyon fontosnak tartja a pozitív visszajelzést, a dicséretet: De ügyes vagy, hogy ezt elmesélted!, Én elolvasom, te képzeld el, és utána meséld el, milyen filmet alkottál belőle!, Rajzolj kis emlékeztetőket a versszakokról, utána ötször mondjuk el együtt, majd a rajzok alapján próbáld meg egyedül! Ha megdicsérik, úgy érzi, a tanulással jobb és ügyesebb lett. Ha nincs ilyen élménye, felnőtt fejjel sem fog tudni tanulni, ellenségesen áll a tankönyvekhez, az iskolákhoz. Ez a legnagyobb felelőssége a szülőnek, az

Fotó • MIKES KELEMEN FŐGIMNÁZIUM

• Petkes Csaba: „Ne mondjuk ki soha, de magunkban mindig tudjuk, hogy nem a tananyag a legfontosabb, hanem az, hogy a gyerek szívesen járjon iskolába.”

óvónőnek, a tanító néninek, a nyolcadik osztályig tanító tanároknak, szögezte le Petkes Csaba. „Ne mondjuk ki soha, de magunkban mindig tudjuk, hogy nem a tananyag a legfontosabb, hanem az, hogy a gyerek szívesen járjon iskolába, mert lehet, hogy egyik nap nem tudjuk semmire megtanítani, de ha úgy érzi, hozzá kedvesek voltak, meghallgatták, odafigyeltek rá, akkor másnap is szívesen jön, és akkor már tanítani is lehet” – fogalmazta meg a szakértő.

BÍRÓ BLANKA

„Nincsen rossz gyerek, nincsen rossz szülő”

Mindannyian megértünk már jónéhány tanévkezdést, sokféle szerepben: hosszú évekig kis-, majd nagydiákként, egyetemistaként, majd szülőként, sokan pedagógusként. Megérhettünk olyat is, amikor az volt a szokatlan, hogy másoknak csengetnek, nekünk pedig semmilyen minőségünkben nem. Számomra az idei szeptember dereka attól vált különlegessé, hogy iskolás lett a gyermekem. Anyai létünknek is szükségszerű velejárója az állandó változás, fejlődés és mindezek elfogadása, a váltás azonban most mégis túl élesnek bizonyult. Tévedés ne essék:

zetek beborítását, feldíszítését és ezzel járó összes nyűgöt.

Intézményt választunk vagy pedagógust?

És ha már a beszerzésnél tartunk: mint afféle, egyetlen gyereket nevelő anya, természetesen a leghalványabb segédfogalmam sem volt arról, mire is van szüksége manapság egy első osztályos diáknak. Hogy a könyveket meg kell-e vennem vagy sem, hogy füzetből hány darab és milyen kell, szükség van-e rajztömbre, vízfestékre, gyurmára, papírragasztóra, szükség van-e olyan dol-

az első dolog, amit megpillantottam. Persze, hamar kiderült, hogy nyugalomra semmi ok, mert az összesen nyolc darab (két kisvonalas, kockás, két sima lapú és két zene) füzetre sima úgy volt borítót venni, a gyermek négy tankönyve azonban három különböző méretű, tehát ez már azért bonyolította a dolgokat.

Ezekben a napokban volt egy mondat, amit meglehetősen gyakran hallottam. Ne pánikolj! Erre intett többször is a fiam édesapja (naná, hogy az apák mindig lazábban kezelik a dolgokat) és a tanító nénije is.

Ejtsünk néhány szót a pedagógusról is. Szülői létünk egyik legszakállasabb közhelye (én legalább ezerszer hallottam-olvastam már), hogy ne iskolát, hanem tanítót válasszunk gyermekünknek. Őszintén szólva, fogalmam sincs, hogyan tudna ez működni a gyakorlatban, hiszen az iskolaválasztás többnyire indokolt. Van, aki földrajzi tényezőket vesz figyelembe (legyen minél közelebb), van, aki ragaszkodik egy adott profilhoz (legyen alternatív vagy művészeti), esetleg felekezethez (unitárius vagy református kollégiumi szellem), de lehetnek egyéb lelki tényezők is, pl. ha a szülő maga is egy adott iskolába járt, és mindenképpen szeretné, ha a gyerek is ott tanulna. Számomra ezek érthető elgondolások, az már kevésbé, hogy intézménytől függetlenül válasszuk ki a pedagógust, bár ha valaki így tesz, biztosan jó oka van rá, elismerem. Mi intézményt (zeneiskolát) választottunk a fiunknak anélkül, hogy különösebben utánajártunk volna, ki lesz épp ebben az évben az elsősök tanító nénije. Ettől függetlenül, teljesen akaratlanul és minden előzetes megfontolás nélkül kifogtuk azt a tanítónőt, akit nemcsak az intézmény, hanem a város egyik legjobbjaként tartanak számon.

A ceruzahegyzés és az egyetlen helyzet

Az ehhez kapcsolódó legenda szerint némely szülők inkább még egy évet óvodában tartják a gyereket, csak hogy ehhez a tanító nénihez járhasson majd, de én ennek bizonyítékával nem találkoztam, így nem tudom iga-

Fotók • TÓTH ORSOLYA

- „Mi, a szülei is lelkesek vagyunk, tesszük és vesszük, amit kell, korán kelünk, hegyezünk, hozzuk és visszük (gyereket, táskát, csellót), mert egyéb választásunk úgyszincs. Ne is legyen, hiszen ettől a miénk ez a helyzet: iskolás a gyerekünk.”

nekem bizonyult élesnek, nem a kisfiamnak, aki egyszerűen mint egy új kalandba, úgy vetette bele magát az iskolai életbe, és még meg is jegyezte nagy ártatlanul: – Csak tudnám, anya, hogy te miért izgulsz annyira, amikor én olyan nyugodt vagyok?! Az ő nyugalmaértettem: én is teljesen nyugodt lettem volna a helyében, ha tudom, hogy valaki elintézi helyettem az összes beszerzést, vásárlást, könyvek-fü-

gokra, amelyeket én esetleg elképzelni vagy kitalálni sem tudok.... Bevallom, az évnitőt követő délutánon kétségbeesve hívtam fel négy iskoláskorú gyermeket nevelő barátnőmet, hogy megkérdezzem tőle: létezik-e még manapság műanyag borító, amilyenvel anno mi fedtük be a könyveinket, füzeiteinket. Barátnőm ugyan nem tudott épp akkor beszélni velem, a probléma mégis megoldódott, a papír-írószer bolt pultján ugyanis az áttetsző borító volt

zolni az elméletet. Azt azonban észlelem, hogy a mai viszonyokhoz képest sokan (28-an) vannak az első osztályban, tehát valami mégiscsak lehet a dologban. Az is hamar elkezdett bizonyosodni, hogy az illető pedagógus személyéhez nem véletlenül kapcsolódnak ilyen jellegű hiedelmek: ha egy

„Egyébként is úgy tűnik: tanító nénink csöppet sem az a típus, aki ráfókuszál a problémákra, és jól felnagyítja azokat, hogy aztán szülő és gyerek egyként kapjon sorozatos pánikrohamokat a megnövekedett terhelés és költségek miatt. Éppen ellenkezőleg: olyan jelenség, akinek pusztán jelenléte és két elejtett szava is nyugtatón hat.”

tanítónő az első szülői értekezletén elmondja, hogy ő pályafutása során rossz gyerekekkel és rossz szülővel még nem találkozott, akkor, azt hiszem, ez már önmagáért beszél. Egyébként is úgy tűnik: tanító nénink csöppet sem az a típus, aki ráfókuszál a problémákra, és jól felnagyítja azokat, hogy aztán szülő és gyerek egyként kapjon sorozatos pánikrohamokat a megnövekedett terhelés és költségek miatt. Éppen ellenkezőleg: olyan jelenség, akinek pusztán jelenléte és két elejtett szava is nyugtatón hat. A két szót sem véletlenül írtam: nem beszél sokat, de az épp elég. Csak a lényegi dolgok, de azokkal valahogy minden a helyére is kerül, így a fentebb már említett intelem (Ne pánikolj!) is teljesen helyénvaló: ha ő ezt mondja, még a hozzám hasonló, túlaggódásra hajlamos szülő is hajlamos elhinni, hogy minden rendben van.

Hozzáteszem: az is rokonszenves vonása, hogy nem kér méregdrága, áramvonalas, szupertrendi tanszereket, viszont pontosan tudja, mire van szüksége az elsősnek, hol és mennyiért lehet bármit is beszerezni, illetve hogyan lehet optimalizálni a költségeket. Ez a magatartás, valamint a bőre szabott határidők (elég az első hét végéig beszerezni mindent), úgy érzem,

jelentős mértékben megkönnyítette az első heteket a szülők számára.

A gyerekeknek (az anyémnek legalább is) meg egyáltalán nem voltak ilyen problémáik, elég nekik megbirkózni magával az új helyzettel. Első körben rögtön a korán keléssel, bár nyilván ennek is vannak fokozatai, nem mindenhol jelent problémát, van gyermek, aki már ovis korában meg kellett, hogy szokja, mi azonban nem tartozunk ebbe a kategóriába: fiam öt éven át járt óvodába 9 órára, ehhez képest a mostani fél 8-as iskolakezdés enyhén szólva is brutális váltás. Sokakban (így bennünk is) felmerült a kérdés: miért is kell az első osztályos gyerkőcöknek ilyen korai órában kezdeniük, de természetesen van rá magyarázat, amely, akárhogy is nézzük, elfogadható. A nagyvárosi közlekedési viszonyok közepette képtelenség a 8

Szülőként mindezek mellett azért kijut egy kis negatív élmény is: ceruzát hegyezni már gyerekkoromban is utáltam, s az ellenérzésem csak fokozódott, amióta ez most napi rendszeres tevékenységemmé vált. Első osztályban ugyanis még rengeteget rajzolnak, színeznek, ehhez ipari mennyiségű íróra van szükség. Eleinte hajlamos voltam azt hinni, hogy ezzel nincs gond, hiszen az évek során annyi színes és grafit ceruza gyűlt fel a házban, hogy az kitar kb. a negyedik osztály végéig. Pusztán azzal a ténnyel nem számoltam, hogy saját iskoláskorom óta – bár azóta rendszerek változtak – sem a ceruzabelek, sem a hegyező minősége nem javult jelentős mértékben. Így aztán nagy tételben fogyasztjuk a színes ceruzákat és a kezdet hőlágyosra törő hegyezőket. Persze, a hegyezés az én feladatom, mivel egyrészt a gyerek ehhez türelmetlen, az is

- „Az is a tanítónő rokonszenves vonása, hogy nem kér méregdrága, áramvonalas, szupertrendi tanszereket, viszont pontosan tudja, mire van szüksége az elsősnek.”

órai időszámban bármely iskolát megközelíteni tömegközlekedéssel vagy személygépkocsival, így aztán szülők-gyerekek egyaránt kénytelenek vagyunk beletörődni és beletörni a hajnali kelésbe. De legalább együtt gyönyörködünk a napféltetésben! A korai kelés pedig értelemszerűen korai nyugovóra téréssel is jár, ami a napirend értelemszerű átszervezését vonja maga után, sokkal rövidebb délutánokat, sokkal gyorsabb esti programokat és rövidebb esti meséket. Ebben pedig szegény gyermek sajgó szívvel törődik bele, de ha az iskola elég pozitív ingert és élményt nyújt neki, akkor a harag sem lesz hosszú életű.

kolai szünetben inkább játsszon, másrészt ne is törje a kezét, hiszen egyébként csellón kell játszania. A hangszer egyelőre ugyan nagyobb, mint ő, de azért lelkesen próbálgatja magát ezen a területen. És ettől persze mi, a szülei is lelkesek vagyunk, tesszük és vesszük, amit kell, korán kelünk, hegyezünk, hozzuk és visszük (gyereket, táskát, csellót), mert egyéb választásunk úgyszólván nincs. Ne is legyen, hiszen ettől a miénk ez a helyzet: iskolás a gyerekünk.

SÁNDOR BOGLÁRKA

Kétnapos kaland a Föld körül a marosvásárhelyi Bolyai Farkas Líceumban

- „A gyerekfesztivált, amelynek célja az volt, hogy kiszabadítsuk a gyerekeket az internet, a televízió virtualitásából és helyette valós helyen, valós időben találkozzanak társaikkal.”

- „A rendezvény ideje alatt számtalan kézműves műhely működött egész nap az iskola udvarán.”

Két napon át, szeptember 24. és 25-én, a szokásosnál is inkább a gyerekeké volt a tér Marosvásárhelyen a Bolyai Farkas Líceum udvarán. Teret kapott a játszás, a móka, a jó hangulat, az igazi felhőtlen öröm. A rendezvényt *Kétnapos kaland a Föld körül* címmel hirdette meg a szervezők csapata, a Rotaract Téka Club, illetve a rendezvénynek helyet adó Bolyai Farkas Líceum. Szombaton és vasárnap ragyogó napsütésben 720 gyerek vett részt a gyerekfesztiválon, melynek főszervezője Gál Csilla, a Rotaract Club egykori elnöke volt. „Nagyon örülünk, hogy ilyen sok gyereket sikerült megszólítanunk, ilyen sokan vettek részt a rendezvényen. Elsősorban 6–12 éves iskolások számára szerveztük ezt a két napot, a gyerekfesztivált, amelynek célja az volt, hogy kiszabadítsuk a gyerekeket az internet, a televízió virtualitásából és helyette valós helyen, valós időben találkozzanak társaikkal, fedezzék fel a körülöttük levő világot, a bennük rejlő kreativitást, egyszóval érezzék jól magukat” – fejtette ki a szervező. Mint elmesélte, több mint harminc önkéntes fiatal segítette a munkájukat, akiket a nyár elején csak erre a fesztiválra toboroztak. A Rotaractot, a világon mindenhol a Rotary ifjúsági szervezeteként tartják számon. A nemzetközi szervezet tagjai, az egyes Rotaract klubok karitatív tevékenységüket nem elsősorban anyagi jellegű segítségükkel, hanem aktivitásukkal és munkájukkal fejtik ki, így hisznek az emberbaráti segítség fontosságában, magas etikai normákat állítanak, támogatják világszerte a békére való törekvést és a nemzetek közötti jó viszonyt. Az idén jelen voltak a Félsszigeten is, ahol balesetet szimuláltak. Az akcióban színészek, mentősök, fiatal orvosok, önkéntesek vettek részt. Az volt a céljuk, hogy felhívják az emberek figyelmét a biztonsági öv használatának a fontosságára. A rendezvény ideje alatt számtalan kézműves műhely működött egész nap az iskola udvarán. Folyamatosan díjazták a különböző ügyességi versenyben jó helyezést elért gyerekeket. „A fesztivált a nyáron Marosvásárhelyen tartott Swimathon jótékonyági úszóversenyen, a csapatunk által nyert pénzből és támogatóink adományából sikerült

megszervezni. A fesztivál alatt 34 kézműves műhelyt működtettek, amelyek az iskola udvarán kis asztaloknál várták a gyerekeket. Nagyon sok szép kézműves tárgyat vittek haza a gyerekek, hiszen lehetett origamizni, gyöngyből és huzalból fát készíteni. De volt bútortfestés, karkötőkészítés, gipszfigurákat öntöttek, műanyag evőeszközökből órát varázsoltak. A kézműves műhelyekben mindenki által elérhető anyagokból dolgoztak, egyszerű mindennapi tárgyakat használtak fel, melyeket kis fantáziával, kreativitással nagyszerű alkotásokká alakítottak át.

„Mi is azt valljuk, hogy a tanulás akkor hatékony, akkor öröm és nem teher, ha az játékhoz, élményhez, igazi tapasztaláshoz köthető. *Kétnapos kaland a Föld körül* címet adtuk a rendezvényünknek, hiszen szerettük volna megismertetni a gyerekekkel a különböző országok, kultúrák jellegzetességeit, sokszínűségét. Ezalatt a két nap alatt az általunk bemutatott táncokban, zenében, jelmezekben, kézműves tevékenységekben mind-mind visszaköszött ez a téma” – mondta el a főszervező. A rendezvényt egy nagyon jól kigondolt, megszervezett és lebonyolított *Gyerekolimpia* zárta. „Igyekeztünk úgy választani a különböző sportágakat, hogy azok emlékeztessenek ugyan az igazi olimpián megtalálható sportokra, de legyenek viccesek, gyerekek számára teljesíthetőek. Így volt vízipóló, ami azt jelentette, hogy a gyerekeknek vizes pólókat kellett egy kijelölt helyről a vödörbe dobniuk. Érdekes volt a lepípassz sportág is, ahol lepedők segítségével kellett egymásnak adogatniuk a labdát. A gyerekek különböző, az olimpián résztvevő kontinenseket képviseltek. Minden kontinensnek volt zászlója, egy-egy felnőtt vezetője, és minden csapattag igyekezett minél több érmet gyűjteni, hiszen az olimpia végére így kerülhetett dobogós helyre. Akár az igazi olimpián, a vásárhelyi rendezvényen is volt olimpiai láng, himnusz, felvonulás és természetesen díjazás.

SZALÓ RÉKA

Találkozások a Kincsek Házában

Szeretek tanítani, általában mindegy, milyen korosztályt, de a fő kedvencek mégis a kamaszok maradnak. Amikor hamvas fejjel, huszonnégy évesen hazakerültem szülőfalumba, Olthévízre tanárnak, még egyik kétségbeesésből a másikba estem már a tanítás pusztá gondolatától is. Azt hittem, kényszerűségből kerülök haza, mivel az egyetem után nem kínálkozik jobb lehetőség. És ebben a kényszerűségben szorongtam egészen az első nap első órájáig. Osztályt is kaptam, a hetedikesek osztályfőnöke lettem. És vártam az első letelestetést, az első találkozást, ami meghatározó szokott lenni. Mostani tapasztalatommal azt mondanám, nem egy tudatos tesztelés ez, hanem a gyermek az első pillanatban megpróbál rákapcsolódni a tanárra. Ha ez az egymásra kapcsolódni vágyás közös, akkor megtörténik a találkozás. És ettől fogva a tanár lehet az a tanár, akinek óráján fegyelem van, pedig szinte soha nem fegyelmez, akinek óráin nem puskáznak a gyermekek, mert nem jön, hogy ezt tegyék, és olyan közös munka folyik, olyan egymást építés, amely elröpteti azt az ötven percet. Az első percek után azt éreztem, engem az Isten is tanárnak teremtett. Mert jelen tudtam lenni, könnyedén, erőfeszítés nélkül, mert úgy éreztem minden óra után, hogy a kincsek házában járhattam, kelhettem, hogy minden gyermek valami olyan árnyalattal színezi életem, amilyennel csak és csakis ő képes erre. Akkor azt hittem, a tanításnak, a gyermekek között tartózkodásnak ez lehet az egyedüli formája, a romániai oktatási rendszer kereteihez igazodva, azokba illeszkedve. Amikor egy év és mondhatnám, hogy szakmai szempontból a legértelmesebb, legszebb és leggazdagabb év után másfelé kanyarodott életem útja, kétségbeestem. Vissza szeretnék kerülni a gyermekek közé, kiáltotta teljes lelkem.

Aztán nem egészen másfél év után Finnországban egy elemi iskolában alkalmaztak segédtanítóként. Ami nálunk szükségmegoldás, azzal ott még csak kísérleteztek, az összevont osztállyal. Elsősök és másodikosok voltak az osztályban. A kérdőjelek és kételyek ott is megtámadták egész valómat, hogy nem túl nagy fába vágtam-e a fejszémet, hogy képes leszek-e anyanyelvi osztályban foglalkozni ezekkel a csöppségekkel úgy, hogy tevékenységem hasznukra váljék és ne kárt okozzak a fejlődésükben. Biztatásképpen az igazgatónő szavait ismételtettem magamban, aki, amikor interjúra mentem, azt mondta, azért is alkalmaz, mert érzi bennünk, kelet-európaiakban az autoritást. Hogy azok a pici, finn gyerekek mit éreztek bennem, nem tudom. De tény, hogy velem másképp viselkedtek, mint a tanító néniükkel. Kevésbé szertelenkedtek, és, bár arra számítottam, hogy nyelvi hibáimat esetleg kinevetik, ez soha nem fordult elő. Utólag tudtam meg, hogy az év végi ünnepségre azért jött el sok szülő, mert a gyerekeik, akik számomra még a nagy finn szabadosan nevelés keretei közül is sokszor ki-

lógat viselkedés szempontjából, nos, ők kérték a szüleiket, jöjjenek el, ismerjenek meg engem.

Bár izgalmas élmény volt számomra a kicsinyek világa, mégis, lelkem mélyén, a kamaszok körébe vágytam vissza. Mert ott vannak a mezsgyén, a szellemi élet nyíló kapuiban, az egyik legegységelműbb útkereszteződésben, sérüléseikkel, zárkózottságukkal, mégis, a zárt kapukat döngető kíváncsiságukkal, amellyel eresztenék is bele magukat a világba, és ugyanakkor vonnák is vissza, őriznék is meg magukban a kicsit, az idillt, a felnőttkénél kevesebb felelősséget igénylő gyermeki ént.

És pár napja kívánságom ismét teljesült. Vätämäniuc-Bartha Éva Tímea, aki testnevelő az Apáczai Csere János Elméleti Liceumban, egy másik lelkes kolleganőjével, Nagy-Wolf Ildikóval közösen már másodszor alkalommal szervezték meg az Egészség-napot iskolájukban. Ezúttal merészebb ötletekkel gazdagították a programot és megkértek, ez alkalomból ismertessem meg a gyerekekkel a jogát.

A kis, alagsori tornateremben zsúfolódott össze a több mint harminc nagykas, fiúk, lányok, egymással, magukkal, velem ismerkedve. S bár először ismét bepánikoltam egy kissé, csodálatos volt látni, ahogy ez a teremnyi zibongó, viháncoló, röhecselő fiatal gyakorlatról gyakorlatra csendesedik le, igyekszik, tartja tiszteletben társait, és a meditációs, relaxációs gyakorlatoknál olyan szinten képes elmélyülni, elcsendesedni, hogy rosszul esik neki visszajönni a kintről beáradó zajba, motorbögésbe. Képesek voltak többször, több percig közösen csendben lenni, megerősíteni saját csendjüket az együtt hallgatásból, elmélyülésből származó erővel. Nem ismertem senkit közülük, és nem mindenki azért jött el, mert ez érdekelte, hanem, mert már csak ide volt hely, vagy nem akadt jobb ötlete, hogy milyen programra is iratkozzék. A visszajelzésekből ítélve a közös elcsendesedés tetszett nekik a legjobban. Azt mondta az egyik fiú a mellette ülő társának, mondj nekem egy olyan órát, amelyiken így tudunk csendben lenni.

Nos, kavarognak bennem a fogalmak, amelyekkel olyan nehéz leírni az első találkozásokat egy csoporttal, vagy azt, hogy mitől lesz sikeres egy első találkozás. Autoritás, egymásra hangolódás, kölcsönös érdeklődés, tisztelet, szakmai felkészültség? Lehet, hogy mindez együtt, és talán ennél egy picivel több. És ez a picivel több az a szeretet, ami megnyit felénk, amitől úgy adom magam oda, amilyen vagyok, és, a lényeg talán pont ebben van, az odaadásban.

„Kavarognak bennem a fogalmak, amelyekkel olyan nehéz leírni az első találkozásokat egy csoporttal, vagy azt, hogy mitől lesz sikeres egy első találkozás. Autoritás, egymásra hangolódás, kölcsönös érdeklődés, tisztelet, szakmai felkészültség? Lehet, hogy mindez együtt, és talán ennél egy picivel több.”

GERGELY EDÓ

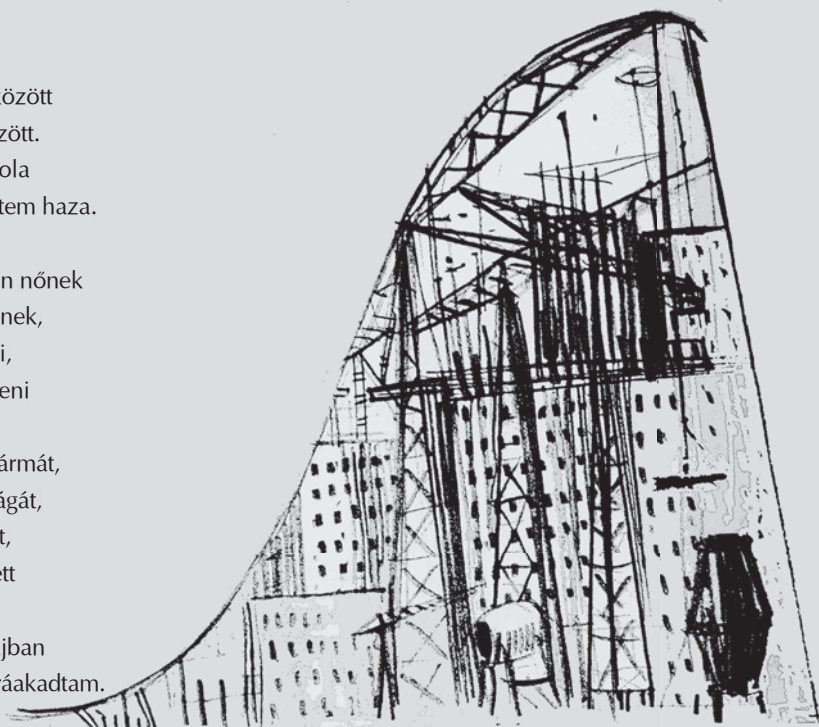
Építőtelep

Daruk és betonkeverők között
a család állandóan költözött.
Volt két ovi és három iskola
és mindig más úton mentem haza.

Néztem, a földből hogyan nőnek
vasbeton oszlopai az időnek,
a szerkezeteket mi tölti ki,
miért nem tudom elfelejteni

a repedéseket, a port, a lármát,
árokszélen a kutyatej virágát,
a csöveket, a vezetékeket,
a hidakat a szakadék felett

s a teherautók-keltette zajban
a csúszdát, mikor végül ráakadtam.

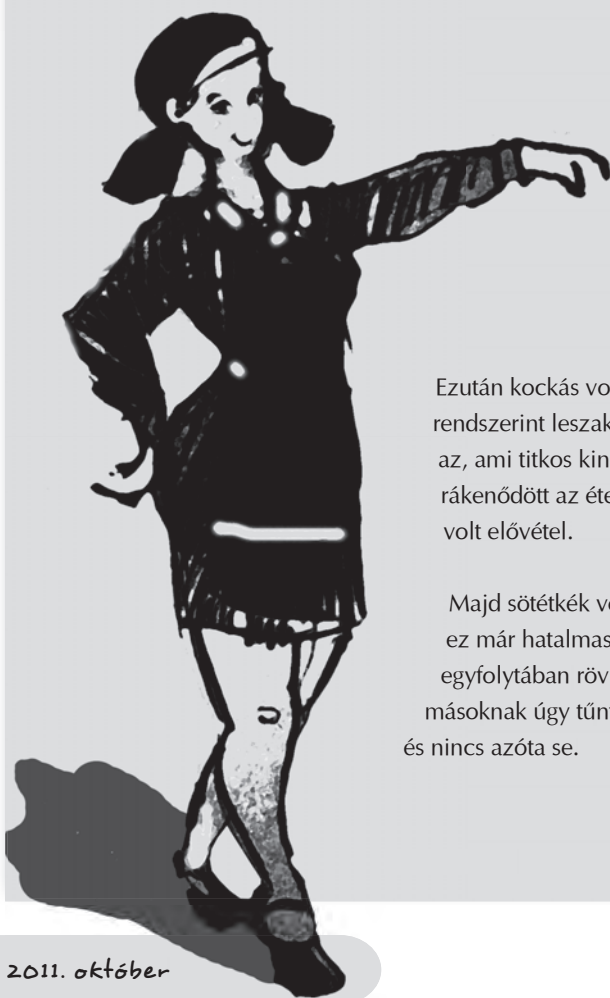
Grafikák • CSIKI CSABA

Egyenruha

Először kék volt, piros masnival.
Ez délutánra mindig kiszakadt,
bepiszkolódott vagy összeragadt,
olyan lett, mint a fal,
jött a vihar.

Ezután kockás volt, sötét köténnyel,
rendszerint leszakadt a fél zsebe,
az, ami titkos kincssel volt tele,
rákenődött az étel,
volt elővétél.

Majd sötétkék volt s majdnem fekete,
ez már hatalmas terheket takart,
egyfolytában rövidülni akart,
másoknak úgy tűnt: elment az esze
és nincs azóta se.

LÁSZLÓ NOÉMI

Az idei év Nobel-díjasai

A svéd Karolinska Intézetben október első napjaiban jelentették be Stockholmban, kik kapják az idei Nobel-díjakat

Immunrendszerrel kapcsolatos kutatások

Az amerikai Bruce Beutler és a luxemburgi születésű Jules Hoffmann a kanadai Ralph Steinmannal megosztva kapta az idei orvosi-élettani Nobel-díjat. Az illetékes bizottság indoklása szerint Beutler és Hoffmann „a veleszületett immunrendszer aktiválásával kapcsolatos felfedezéseikért”, Steinman pedig a „dendritikus sejtek és azok szerzett immunitásban betöltött szerepének felfedezéséért” érdemelte ki a díjat. A legmagasabb orvostudományi elismeréssel összesen 10 millió svéd korona is jár, ennek felét az első immunológus páros, másik felét Steinman kapja. A három tudós immunrendszerrel kapcsolatos kutatásai új utat nyitottak a fertőzések, a rák és a gyulladásos betegségek megelőzésének és terápiájának fejlődésében. A 2011-es díjazottak forradalmasították az immunrendszer működéséről alkotott tudásunkat azáltal, hogy az aktiválásához szükséges alapvető elemeket azonosították.

Csillagászok kapták a fizikai Nobel-díjat

Saul Perlmutter amerikai, valamint Brian P. Schmidt ausztrál és Adam G. Riess amerikai csillagászoknak ítéltek oda megosztva az idei fizikai Nobel-díjat. A bizottság indoklása szerint a három tudós „a világegyetem gyorsuló ütemben való tágulásának távoli szupernóvák megfigyelésével történt felfedezéséért” érdemelte ki a díjat. 1998-ban a csillagászatot alapjaiban rengette meg két kutatócsoport akkor közzétett eredménye. A Perlmutter által vezetett csoport 1988-ban kezdte munkáját, míg Schmidt csapata – amelyben kulcsszerepe volt Riessnek – 1994-ben látott neki a feladatnak. Mindkét kutatócsoport a világegyetem feltérképezését tervezte a legtávolabbi szupernóvák azonosításával. Az egyre összetettebb földi és űrbéli távcsövek, az egyre nagyobb teljesítményű számítógépek, valamint az új, digitális CCD képalkotás együttesen tették lehetővé, hogy az 1990-es években újabb részletekkel gazdagodjon kozmológiai tudásunk. A kutatócsoportok az Ia típusba

sorolt szupernóvákkal dolgoztak. Ennél a típusnál kettős rendszerben lévő fehér törpecsillag termonukleáris robbanásáról van szó, miután a tömege anyagátáramlás vagy összeolvadás miatt meghalad egy kritikus értéket. Egyetlen ilyen szupernóva annyi fényt tud kibocsátani, mint egy egész galaxis. Összesen ötvennél több olyan távoli szupernóvát talált a két csapat, amelyek fénye gyengébb volt az elvártnál, ami annak jele, hogy a világegyetem tágulása gyorsul. Ez a felfedezés azt jelentheti, hogy az univerzum egyszer a jövőben megfagy.

A kvázikristályok felfedezése

Daniel Shechtman (Sehtman) izraeli tudósnak ítéltek oda az idei kémiai Nobel-díjat. A haifai Technion (Izraeli Technológiai Intézet) kutatója a bizottság indoklása szerint a kvázikristályok felfedezéséért érdemelte ki a díjat. Shechtmannak heves csatát kellett megvívnia a hivatalos tudománnyal szemben, mert a kvázikristályokban általa felfedezett alakzatot lehetetlennek tartották. A 2011-es kémiai Nobel-díjas alapjaiban változtatta meg a kémikusok szilárd anyagról vallott elképzelését. A kvázikristály átmenetet jelent a kristályos szerkezetű anyagok és az amorf anyagok között. Bár a kristályokhoz hasonló elrendeződést mutat, nincs olyan elemi egysége, amelyből ismétléssel teljesen lefedhető lenne egy sík. 1982. április 8-án reggel Shechtman olyan képet kapott elektronmikroszkópjával, amely eltért mindattól, amit korábban a kristályokról tudunk. Kristályában az atomok olyan mintázatban rendeződtek el, melyet nem lehetett megismételni. Az azóta róla shechtmanitnak elnevezett anyagban ötös kristályszimmetriát talált a kutató. A kristályokban hármas, négyes, hatos vagy nyolcas szimmetria van, ezekkel a geometriai alakzatokkal tölthető ki maradéktalanul egy sík, ötszögekkel azonban nem, ezért Shechtman felfedezését nagy ellenállás fogadta.

Tomas Tranströmer svéd költőé az irodalmi Nobel

Tomas Tranströmer svéd költőnek ítéltek oda a 2011. évi irodalmi Nobel-

díjat. A 80 éves Tranströmer munkásságából elsősorban költészete ismert, de íróként és műfordítóként is tevékenykedik. A Svéd Akadémia korunk egyik legnagyobb költőjeként méltatta Tranströmert, aki „tömör, áttetsző képeiben egy friss valóság felé mutat utat”. A díjazott nevét évek óta a várományosok között emlegették. Művei nagy kérdésekkel, többek közt a halállal, az emlékezettel és a természettel foglalkoznak. Tomas Tranströmernek kevés műve jelent meg, ennek ellenére világszerte ismert a költészetet kedvelők körében. Alkotásait több mint hatvan nyelvre fordították le eddig, versei magyarul is olvashatók, legutóbb 2001-ben jelent meg verseskötete Magyarországon.

Erőszakmentes küzdelem a nők jogaiért

Ellen Johnson-Sirleaf libériai elnök, honfitársa, a nőket a polgárháború ellen mozgósító Leymah Gbowee és egy nőjogi és demokráciapárti aktivista, a jemeni Tavakkul Karman kapta az idei Nobel-békedíjat. Thorbjörn Jagland, a díjat odaítélő bizottság elnöke azzal indokolta a döntést: a két libériai nő sokat tett a nyugat-afrikai országban 13 éven át dúló polgárháború lezárásáért, Karman pedig a Jemenben zajló rendszerellenes tiltakozó megmozdulás egyik legismertebb alakja. A díjazottak „erőszakmentes küzdelmet folytattak a nők jogaiért, a politikai részvételért és a békéért” - áll a bizottság indoklásában.

Makrogazdasági kutatások

Thomas Sargent és Christopher A. Sims amerikai közgazdászoknak ítéltek oda a közgazdasági Nobel-díjat Stockholmban. A svéd jegybank, a Riksbank által odaítélt Alfred Nobel közgazdasági emlékdíjat a makrogazdasági várokozások területén végzett kutatásaikért ítélte a professzoroknak a döntőbizottság. Thomas Sargent a New York University professzora, míg Christopher Sims a Princeton Egyetemen tanít.

HÍRÖSSZEFOGLALÓ

Vizsgaidőszakok a 2011–2012-es tanévben

A nyári szünidő utolsó napjaiban adta ki az Oktatási Kutatási Ifjúsági és Sport Minisztérium az új tanév vizsgaidőszakaira vonatkozó rendeleteket. Ezek a következők:

- az 5218/29.08.2011 – az érettségi vizsgák módszertanára és időszakára vonatkozó rendelet
- az 5219/29.08.2011 – a 8. osztályosok országos minősítésére vonatkozó rendelet
- az 5220/29.08.2011 – a 2012–2013-as tanévben az állami líceumokba történő felvételi vizsgák módszertanáról és időszakáról szóló rendelet.

E három rendeletet a *Hivatalos Közlöny* augusztus 31-i, 617. számában tették közzé.

1. Az érettségi vizsgákról

A 2012. évi érettségi vizsgákat a 2011-ben tartott vizsgákra vonatkozóan elfogadott módszertan alapján szervezik. Az erre vonatkozó miniszeri rendelet a 4799/2010-es és a 4800/2010-es. Ezek alapján a jövő évi érettségi idején kötelező felszerelni videokamerákat a vizsgahelyiségekben. Az érettségi tárgyat képező vizsgatantervek listája változatlan marad.

A 2012-es érettségi vizsgák időszaka a következő:

- 2012. május 28–30.: a jelöltek beiratkozása az első vizsgaszesszióra;
- 2012. június 1.: a 12. és 13. osztályok számára befejeződik a tanév;
- 2012. június 11–13.: a román nyelvű szóbeli kommunikációs képesség minősítése;
- 2012. június 13–15.: anyanyelvű szóbeli kommunikációs képesség minősítése;
- 2012. június 18–22.: digitális képességek minősítése;
- 2012. június 25–27.: a választott idegennyelv-vizsga minősítése;
- 2012. július 2.: román nyelv és irodalom – írásbeli vizsga;
- 2012. július 3.: anyanyelv és irodalom – írásbeli vizsga;

– 2012. július 4.: a tagozat (profil) kötelező írásbeli vizsgája;

– 2012. július 6.: a tagozat és a szakosodás (specializare) választott tantárgyának írásbeli vizsgája;

– 2012. július 8.: az eredmények kifüggesztése;

– 2012. július 9.: az óvások benyújtása (8 és 12 óra között);

– 2012. július 10–12.: az óvások felülvizsgálata;

– 2012. július 13.: a végleges eredmények kihirdetése

A 2012. évi második érettségi szessziót július 16. és szeptember 5-e között tartják.

2. A 8. osztályosok vizsgája

2012-ben a 8. osztályt végző tanulók minősítését a 2011-es évben érvényes módszertan szerint végzik el.

Az országos minősítés lebonyolításának vizsgaidőszaka:

– 2012. június 15.: a 8. osztályosok számára befejeződik a tanév;

– 2012. június 18–20.: beiratkozás az országos minősítésre;

– 2012. június 25.: román nyelv és irodalom – írásbeli vizsga;

– 2012. június 26.: anyanyelv és irodalom – írásbeli vizsga;

– 2012. június 27.: matematika – írásbeli vizsga;

– 2012. június 29.: az eredmények kihirdetése (14 óráig);

– 2012. június 29.: az óvások benyújtása (14 és 18 óra között);

– 2012. június 30–július 1.: az óvások felülvizsgálata;

– 2012. július 2.: végleges eredmények kihirdetése;

3. Az állami líceumokba való felvételi a 2012–2013. tanévre

A 2011–2012-es tanévre érvényes 4.802/2010 számú miniszeri rendelet alapján zajlik a 8. osztályt végzett tanulóknak az állami líceumokba való, 2012–2013. évi bejutása.

A felvételi lebonyolításának időszakáról:

2012. január 31. és július 5-e között kerül sor a felvételik előkészítésére.

– 2012. január 31-ig el kell készíteni a felvételi vizsgák előkészítésére és megszervezésére vonatkozó megyei intézkedési terveket;

– 2012. március 1.: a tanfelügyelőiségeknek ki kell dolgozniuk az anyanyelvi ismeretekre vonatkozó ellenőrző próbák megszervezésének módszertanát;

– 2012. május 1.: a líceumok által nyújtott lehetőségek közzététele. A líceumi felvételre vonatkozó információkat tartalmazó tájékoztató füzetek kinyomtatása;

– 2012. május 5.: a megyei tanfelügyelőiségek elküldik a gimnáziumoknak a felvételre való beiratkozások céljából létrehozott központok listáját;

– 2012. május 7–június 1.: a szülők és a gyermekek számára szervezett, a felvétellel kapcsolatos eljárások és a beiskolázási tervek bemutatását tartalmazó összejevelek megtartása;

– 2012. július 4.: valamennyi gimnáziumban kifüggesztik a felvételre jelentkezők listáját a felvételhez szükséges átlageredmény sorrendjében;

– 2012. július 5.: a más megyében felvételizni kívánók számára kiadják a felvételre való beiratkozáshoz szükséges beiratkozási lapot;

– 2012. május 24–június 13. között bonyolítják le a képességet igazoló próbákat;

2012. május 24–június 23. között bonyolítják le az idegen vagy anyanyelv ismeretét igazoló próbákat.

Folyamatosan megjelenő metodológiai

2011. szeptember 22-én jelent meg egy újabb miniszeri utasítás, amely a 2011–2012-es tanévben szabadon maradt pedagógusi állások elfoglalására vonatkozik. Az utasítás megtalálható a www.magyaroktatasi.honlapon, az oktatásjogi résznél.

MIHÁLYFALVI
KATALIN

